Намагання відшукати різноманітні алюзії, метафори або психологічне тло оповіді, розглядається як злісне втручання в особистісний простір автора та карається штрафом.

За умовами Новітньої конвенції космічних прав видавців, категорично забороняється аналізувати у будь-якому аспекті текст, поданий у цьому виданні. Літературний або культурний його коментар зайвий.

	19	16	31	4	1		
21	19	17	1	18	19	3	1
		15	1	10	15	11	

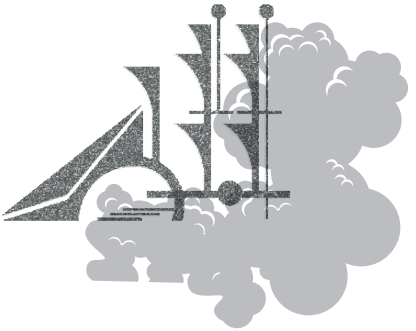

Царівник-мандрівник

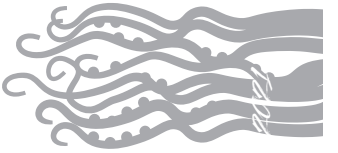

Історія перша

КОРОТЕНЬКА, АЛЕ ЗМІСТОВНА: ПРО ТЕ, ЯК МИ ПОЗНАЙОМИЛИСЯ З ЧАРІВНИКОМ

Одного осіннього дня, у залі, де знаходилися старовинні книги, хтось тихенько чхав від пилу. У такій пізній час, коли на вулиці вже мерехтіли ліхтарі, на відвідувачів у бібліотеці вже ніхто не чекав. Персонал нашого відділу швиденько побіг подивитися на чхуна, бо книжки у залі були такі старі, що від одного чиху могли розвалитися на частини. За полицями ми знайшли непримітного, худорлявого чоловіка. Він тримав ніс двома пальцями, намагаючись стримати чих, але нічого не діяло, і чоловік все чхав та чхав.

– Ну у вас тут і пилюка, – промовив він, навіть не виказавши подиву, коли нас побачив. Покличте, будь ласка, вашого головного, – проговорив він крізь ніс.

Наш керівник вже був тут.

– Пане Чарівник, – почав він голосити, – ну чому ви не попередили про ваш візит?

– Це незапланована зупинка. Дорогенький, проведіть мене звідси, у мене алергія на давню історію.

– Як скажете, пане Чарівник, – схилився наш пан Голова. Ми його таким ніколи не бачили. Пан Чарівник вийшов на світло, і з'явилася надія, що він більше не буде чхати та шморгати носом.

– Пане Голово відділу стародруків, вибачте, що не попередив про свій візит. Мені необхідно побути одну ніч у вас, а далі я піду.

– Скільки завгодно, пане Чарівник, – шанобливо вклонилося йому наше керівництво.

– Однієї ночі мені цілком вистачить, ви дуже люб'язні.

Чарівник окинув нас оком.

– Бачу у вас молоде поповнення, пане Голово.

– Так, пане Чарівник. Вони ніколи ще не бачили таких як ви, чарівників-мандрівників. Може ви будете настільки люб'язним і розкажете кілька ваших історій. Молодому поколінню це буде дуже корисно.

Тут вже натура нашого пана Голови проявилися на повну. Він так любив нас повчати! Ну що ж, нам залишалося тільки коритися.

– Чому б і ні, – промовив пан Чарівник. – Я не поспішаю. Але у мене одна умова: я сам обираю, про що буду розповідати.

Ніхто не заперечував. Пан Чарівник вибрав стілець з-поміж десятка, які стояли біля вікна. Ми теж посідали, спочатку і не помітивши, що стільці перетворилися на маленькі диванчики. Пан Чарівник, вочевидь, був схильним до комфорту.

Історія друга

ПРО ТЕ, ХТО ТАКІ ЧАРІВНИКИ-МАНДРІВНИКИ ТА ПРО ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Зручно вмостившись, пан Чарівник запалив люльку з чорного дерева та почав свою оповідь.

Отже, мої дорогенькі (ми помітили, що це його улюблене слово), я Чарівник-Мандрівник. Ви працюєте у бібліотеці, і вам про таких, як я, мали повідати ще під час вашого навчання. Але я трохи нагадаю. Ми – могутні чарівники, мандруємо світами, допомагаємо нужденним та караємо злих. Сьогодні я тут саме через злого чаклуна, який оселився у вашому місті. Він знає, що я вже тут, але я не поспішаю, бо у кожного є час подумати. Тільки-но моя оповідь скінчиться – я піду, але і він – теж...

Ми, чарівники-мандрівники, існуємо з давніх-давен, ще коли бібліотеки виглядали у цих землях дещо інакшими. Нас не багато, але достатньо, щоб тримати рівновагу Світів. Ми мандруємо та складаємо мапи тих місць, де були. А ви – бібліотекарі – їх зберігаєте. Тому ми з вами знайомі. Мапи ці – не прості, вони позначають не тільки місця, де ми буваємо, а й переходи між світами. Ваш вельмишановний пан Голова щось вам казав про інші світи?

– Лише трохи, бо він вважає, що ми не досить зрілі для таких знань.

– Дорогенькі, для цих знань не можна бути зрілим, ви просто знаєте і все, а мандрувати світами – то вже справа інших. Ваша – доглядати за дверима у ці світи, які зберігаються у бібліотеках. Тому, моя перша історія буде про хлопця, який

не розумів, що коїв, а коли зрозумів, то бібліотекар його врятував.

В одній країні, де міста були мов намальовані, жив собі хлопець. І було тому парубку сумно, якесь бажання творити охоплювало його зненацька, і він брався писати то вірші, то п'єси, то невеличкі оповідання. Не подобалося йому, що він робив, але одного разу, коли він гуляв міським садом, щось на нього зійшло. Він побачив яскраву картинку: події в його уяві розгорталися стрімко, і хлопець не міг про це не писати. Він працював день і ніч, потім ще один день, і ще одну ніч – і рукопис був готовий. Залишалося одне – знайти видавця. Але з цим не було особливих питань, бо видавництво у тому місті було одне-єдине. Парубок склав аркуш до аркуша, перев'язав усе стрічкою та пішов до видавництва, яким керував кремезний чоловік. Видавець люб'язно зустрів хлопця, узяв рукопис, обіцяв подивитися.

Як на крилах, юнак повертався додому, не помічаючи, що місто змінилося: якісь тіні та дивні істоти з'явилися на його вулицях. А на пустирі, де були руїни старого замку, виднілася його примара, як і триста років тому.

Ніч для хлопця промайнула швидко, але сонце так і не зійшло. Це було дивно, бо годинник вказував на ранок. На дев'яту годину була призначена зустріч з паном Видавцем. Хлопець схопився та швиденько зібрався. Йому було трохи моторошно, але зустріч пропускати ніяк не можна. Пан Видавець вже чекав його на порозі. Не привітавшись, схопив хлопця під лікоть та затягнув у приміщення:

– Що ти накоїв, йолопе? – гримав пан Видавець. – Як ти примудрився збудити старе зло?

– Я нічого не зробив. – пробелькотів хлопець.

– Як це нічого? Ти взагалі пам'ятаєш, про що твій роман?

– Про кохання? – якось невпевнено промовив молодик.

– До кого?

– До дівчини? – зніяковів автор.

– Як її звати?

– Кунігунда, здається...

– Ти пам'ятаєш, хто саме вона була? – вже гримів пан Видавець. Звідки ти про неї дізнався?

– Я гуляв, у мене було видіння. І от про нього я написав.

– Кунігунда – стара відьма з замку на горі. Ти пробудив її своїм натхненням. А мені тепер все виправляти.

– Це неможливо, – хнюпив хлопець. Твір може і геніальний, але не несе загрози!

– Ти ще будеш зі мною сперечатися? Юначе, а чи зійшло сьогодні зранку сонце?

Юнакові не було що сказати у відповідь.

– Тобі пощастило, що в нашому місті є бібліотека. Хутчіш неси свій рукопис до пана Бібліотекаря. Він знає, що з цим робити.

Хлопець обережно взяв за стрічку своє творіння та рушив до бібліотеки. Це було не дуже далеко, але сонце так і не зійшло, йти довелося майже навпомацки. Бібліотека працювала, ліхтарики мерехтіли повсюди, навіть в окулярах пана Бібліотекаря, який стояв біля відчинених дверей одноповерхової будівлі.

– Ну що там у тебе? Геніальний твір? Давай-но його сюди, швидко!

Парубок простягнув аркуші. Пан Бібліотекар вказав на чавунний чан у дворі, днище якого лизали червоні вогники. Хлопець поклав все туди, і раптом спалахнуло зелене полум'я. З нього визирали дивні створіння, замок Кунігунди, спотворений жіночий силует. Потім тріск – і все зникло.

– Встигли, – прошепотів пан Бібліотекар. На майбутнє запам'ятай, – звернувся він до зніяковілого хлопця, – ти даєш

життя своїм створінням, як добрим, так і злим. У тебе є дар, але ти не вмієш ним користуватися. Ти маєш вчитися відчувати, про що можна писати, а про що – зась!

Хлопець дуже засмутився від тих слів. Адже він не міг жити без письменства. Пан Бібліотекар поплескав хлопця по плечу та запропонував залишитися у нього працювати помічником.

На цьому історія про письменника закінчується, – промовив Чарівник-Мандрівник.

– І все? – ми тільки налаштувалися на довгу історію. Що ж далі сталося з хлопцем?

– Тут все просто. Он де його твори. – Чарівник вказав на довжелезну полицю, вщент забиту книжками відомого садівника, який виростив найгарніший сад у світі....

Історія третя

ПРО ВОДЯНОГО ДРАКОНА ТА НЕСТРИМНІ БАЖАННЯ

Пан Чарівник зітхнув, поглянув на свій годинник та почав нову історію.

Є один світ, куди я іноді заходжу, просто щоб відпочити. Там у річках, у небі, в горах живуть дракони. Вони бувають різні за характером, їх особистість завжди вимагає поваги. Населення того світу не чисельне, не кожен має таку сильну й виважену вдачу, щоб бачити дракона кожного дня. Але тих, хто живуть поряд із цими створіннями, влаштовують їх непередбачувані виверти. Нудно у тому світі ніколи не буває.

Так от, один річковий дракон зажадав бути володарем усіх річок поблизу його обійстя. Навіщо це було йому потрібно, ніхто не розумів. Річка була лише одна, дракон був там єдиним господарем. Звідки такі бажання, дракон не міг пояснити.

Кожного дня йому здавалося, що місцеві жителі недостатньо його поважають, не шанобливо на нього дивляться, не вітаються, як належало б, низько вклонившись до землі. Усе його дратувало, хвіст бив щосили по воді, здіймав хвилі, трощив кораблі та човни.

На березі сидів юнак та намагався ловити рибу, коли роздратований дракон почав гримати на нього:

– Це моя річка, моя риба! Ти, маленька жабо, ану геть звідси!

Молодий чоловік не зважав на річкового дракона. Рибу,

звісно він не спіймав, але дістав з маленького пакунка пищика, який мав форму дракона, дуже вже схожого на річкового.

– Ха, – дракон аж впав на спину, піднявши хвилю, яка забризкала молодика, – ти збираєшся мені заспівати? Про мою надзвичайну вроду та гарні очі?

– Ні! – спокійно відповів хлопець. – Я покликав твою бабусю.

Річковий дракон зніяковів, його блакитні очі забігали, луска стала дибки, а хвіст скрутився під пузо.

– Бабусю? – перепитав дракон.

– Так, твою бабусю. Вона залишила цього пищика ще моєму прадіду. Вони були з нею добрими друзями.

Річка пішла бурунами, а сонце раптом накрила велика хмара – то бабуся дракона прилетіла на виклик.

– Онучок, мій маленький розбещений річковий дракон. Іди-но сюди, бабуся хоче тебе щось спитати. Не ховайся, я бачу тебе.

Річковий дракон випірнув з-під води і вийшов на піщаний берег річки. Його крила ще не були такими великими як у бабусі, тому він не літав.

Молодий чоловік делікатно відійшов подалі. Довго бабуся виховувала свого онука. Через деякий час великий дракон підманив кігтем молодика.

– Я маю віддати вам пищик? – спитав він.

– Ні! Навпаки, залиш його собі, він може викликати не тільки мене, а й моїх чоловіка та сина, батька цього річкового йолопа. Вибач його, він молодий та пихатий. Між нами, це згубний вплив його матері. Але я тобі цього не казала. На майбутнє (промовила вже голосно) ти – річковий дракон – захисник цих земель, тож не маєш права знущатися і кепкувати з менших за тебе і слабких. Це ганьба для

нашого роду. – Промовивши це, величний дракон злетів у блакитне небо.

– Що далі, пане Чарівник?

– Що? Все добре потім було. Змієві вали, чули про такі?

Ми закивали.

– Ну так це його робота. Річкового дракона...

Історія четверта

ПРО ЗЛОГО ЧАРІВНИКА ТА ВИКРИВЛЕНИЙ СВІТ

Пан Чарівник тихенько зітхнув. Його люлька вже не блискала дивними фіолетовими вогниками.

– Дорогенькі, час спливає, з вами дуже затишно та тепло сидіти, але часу лишилося на одну історію. Отже, розпочну з того, що ми – мандрівники – не знаємо усіх світів, до яких ведуть двері з бібліотек. Ваш шановний пан Голова відділу мабуть не показував вам картотеку?

– Малі вони ще, – зашарівся пан голова. – Ще втечуть.

– Вони завжди тікають, – посміхнувся Чарівник. Так от, усі дороги та світи нам не відомі. Щось зачинено, щось не варто відчиняти, але приходить час, і світ сам рветься назовні. Буває, що злі чаклуни використовують такі незнайомі переходи між світами, щоб творити погані справи. Ми, мандрівники, шукаємо їх та слідкуємо за такими горе-шукачами. Вони з'являються нізвідки, як павуки, плетуть павутиння інтриг, і тільки справжній чарівник може їх розпізнати. Ось чарівний мішечок, а в ньому зачаровані монетки, вони починають злегка дзеленчати, коли наблизитися до злого чаклуна та його павутиння.

І справді, монетки у мішечку злегка брязкали одна об одну.

– Невже чаклун так близько? – схопився наш пан Голова.

– Не дуже – вистачить часу, щоб закінчити оповідь.

В місто, дуже схоже на ваше, навідалася біда. Все було ніби як завжди, але мешканці почали помічати, що радість та

працьовитість підмінили смуток та втома; будинки швидше руйнувалися, а іноді зникали в одному місці, а потім з'являлися в іншому. Літо було нестерпно спекотним, сонце не зігрівало, а спалювало врожай, а лагідна сніжна зима перетворилася на морозну напасть. Все виглядало так, ніби хтось висмоктує сили з серця самого міста. Містяни залишали помешкання, господарства занепадали, і тільки Бібліотекар розумів, що коїться. Він тричі викликав Чарівника, і тричі Чарівник не з'являвся. Тоді Бібліотекареві нічого не залишилося, як самому почати пошуки того, хто пив сили з його міста. Стежками, вуличками, провулками блукав він, склавши карту артерій міста, щоб віднайти його серце. І знайшов. Не в центрі, а на пагорбі, де за легендою було старе місто. Серце ще билося, але воно було майже знекровленим та страждало: від нього тягнулися чорні канати-щупальця до старовинного храму богів. Бібліотекар не міг у це повірити. Минуло лише кілька місяців, як храм відродився. Зробив цю справу дуже приємний та чемний чоловік. Він кілька разів на день відвідував бібліотеку, цікавився історією краю та давніми забутими богами. А тепер саме до цього храму тягнулися жили, що смоктали кров та життя з серця міста. Бібліотекар не вагаючись зайшов у старовинну будівлю.

– Я чекав на вас, – почув він голос лихого чаклуна, який раніше прикидався приємним та улесливим відвідувачем.

– Негайно припинить це! Ви вбиваєте моє місто!

– А мені що до того. Я навіть не з цього світу. Мені потрібна лише сила, щоб жити вічно і рухатися по світах. А що буде далі – мене не обходить.

Бібліотекар побачив, що злий чаклун приєднав щупальці, що тягли сили з міста, до статуй семи старих богів, яких згадували як засновників цього міста. Чаклун, використовуючи давню магію, просто пив їхнє натхнення, волю до створення, відчуття прекрасного, надію на майбутнє.

Пан Бібліотекар не витримав і почав щосили рвати чорні жили, щоб врятувати серце свого міста.

– Дарма ти це робиш, – посміхнувся чаклун. – Я вже майже все висмоктав. Твоєму місту гаплик.

Бібліотекар не полишав спроб врятувати серце міста, але що його сила проти сили злого чаклуна! Сам не розуміючи як, пан Бібліотекар опинився на вулиці і побіг до бібліотеки, щоб ще раз спробувати викликати Чарівника, допоки місто ще було живим.

І Чарівник відгукнувся.

– Він врятував місто? – запитали ми.

– Дорогенькі, то вже інша історія. Мені вже час. До побачення, пане Голово відділу стародруків, – вклонився йому пан Чарівник. – Бережіть себе, – це вже до нас. – І зник за книжковими полицями, ніби й не було його та його дивної люльки.

Раптом надворі здійнявся сильний вітер. Ми встигли зачинити внутрішні вікна. Буря тривала усю ніч. За усіма клопотами лише ранком побачили, що пан Чарівник забув свій пакуночок із монетками, які більше не дзеленчали. Від буревію у місті нічого не постраждало, лише одна дивна новобудова. На її уламках знайшли статуї старих богів, а один – засновник міста – ну аж надто був схожий на нашого нічного візитера.

– До роботи, – не давав нам перепочинку пан Голова.

Ми були й раді. Що ще треба мишам-архіваріусам...

ДОПОВІДЬ

За кафедрою з'явився доповідач. Його пухкий стос документів натякав на те, що швидко це не закінчиться. Піти, не привернувши уваги, вже було неможливо. Аудиторія гомоніла, лектор розклав свою доповідь, налаштував проектор, окинув оком аудиторію і розпочав.

– Дирекція кожен рік намагається уникнути цієї доповіді. Вважає, що не така вона і важлива, – його окуляри гнівно блищали, – але зникнення хранителя та систематичне порушення правил поводження з книгами змушує мене звернути увагу керівництва на необхідність вживання невідкладних заходів.

Аудиторія трохи зніяковіла. Яке зникнення хранителя? Ніхто про таке не чув.

– Отже, найперше і найголовніше – це правила поводження у бібліотеці. Я прошу звернути увагу, що вони є при вході у приміщення. Але, я так розумію, що їх мало хто з вас читав. Я зупинюсь на деяких, як на мене, важливих пунктах. Розпочнемо з того, що книги у нашій бібліотеці мають різний вік та вимагають відповідального до них ставлення. Я розповідаю вам очевидні речі, але ж ні, кілька тижнів тому я бачив на власні очі, як співробітник мацав старовинний манускрипт пальцями – не у рукавичках, а пальцями! Це цілковита неповага до книги, про що вона йому і сказала, защемивши носа палітуркою.

Бідолаха із синім носом намагався злитися зі стіною, щоб ніхто на нього не дивився.

– Продовжуємо далі: питання тиші під час роботи з картотекою у книгосховищі. Що написано великими літерами при вході? «ТИША!». А що я чую? Я чую хлюпання носом, якесь белькотіння, штурхання, зойки (вона важка, ще й кусається). Ви знали, що вас чекає, тож витримка, витримка, і ще раз витримка має бути головною вашою чеснотою. Йдемо далі. Я прошу задні ряди не робити вигляд, ніби це їх не стосується. Хочу наголосити, що книгу чи картку обов'язково необхідно повертати на місце. Кожного дня хтось із вас жаліється, що не може знайти книгу, з якою працював учора. Звісно, я її знаходжу. Але де? У сусідніх книжкових шафах. Не вперше кілька старезних фоліантів намагалися залишитися на полицях сучасної літератури. Ґвалт, сутички та суперечки маємо у шафі. Молодь не завжди вміє виштовхати старі видання, а ті беруть своєю масою і давлять новеньких своїми шкіряними палітурками.

Наступне: прохач книги точно має уявлення, для чого він її замовляє чи бере з полиці. Вимога, що книгу видаємо тільки за спеціалізованим формуляром, із зазначенням мети, виникла не випадково. Співробітники, які відмовлялися вказати мету, не раз, і не два, були помічені у мрійливих застиглих позах, особливо серед видань з цікавими ілюстраціями. Ми усі знаємо, як вони можуть відволікати. Але, вказавши мету, ми тим самим нейтралізуємо бажання. Обов'язково я маю сказати декілька слів про стародруки...

Доповідач раптом замовк, його помічник щось нашіптував йому на вухо. Чоло його ставало похмурим, можна було сказати, що маленькі хмаринки скупчилися навколо його голови.

– Прошу вибачення, панове, але допоки я вам розповідав про правила безпеки, у бібліотеці стався порив, хтось забув

поставити на місце «Книгу Стихій». Хвилинку уваги. За згодою дирекції усі користувачі бібліотекою мені особисто складуть залік з правил безпеки.

Аудиторія загомоніла, але головний хранитель бібліотеки вже пішов за двері, тільки маленький мішечок з монетами десь дзеленчав у коридорі будівлі.

ЛИСТ ДОДОМУ

«Зоряне небо не таке вже і романтичне», – прошепотіла собі під ніс Гвеніфар. Брудні та вкриті пилюкою скрині скупчилися в кутку архіву. Приміщення невелике, простору стільки, щоб працювати, а не думати про комфорт. Хоча який може бути особливий комфорт на старезній службовій станції у відкритому космосі.

«Дорога мамо, пишу тобі, як тільки видалася вільна хвилинка. Знаю, що це трохи старомодно, ми могли з тобою просто поспілкуватися через канал космічного зв'язку, але кожен день тут буває щось цікаве, і я тренуюся бути уважною до деталей. Є речі, які тобі відомі. Ти добре пам'ятаєш, як я не хотіла сюди їхати. І я ще не вирішила, чи подобається мені тут насправді. Щоб ти не починала мене вмовляти, скажу – так, тут цікаво. І так, ти виявилася правою, занадто цікаво, щоб мій скептицизм та любов до негативного планування зникли. Я не люблю, коли ти права.

Довгий вступ був потрібен лише для інтриги. Думаю, що зображення нашої зоряної станції десь у тебе перед очима. Зоряне небо не романтичне, як мені здавалося із Землі. Потроху звикаю до нового ліжка (дякую за містера Ведмедика, якого ти таємно від мене поклала у речі) та розкладу. На станції все автоматизоване, тому з постійних жителів тут тільки ми зі старим полковником Дженкінсом. Я не знаю, чи ввічливо писати про начальство «старий», але йому, мамо, вже за двісті років. І він, напевно, старіший за цю станцію. Коли він

проходить її коридорами, мені здається, що стіни реагують на нього та потроху підсвічуються зсередини. Зі мною вони німі. А з ним – розмовляють. Можливо, станція вважає його частиною себе: таким собі рухомим елементом. Усе тут підпорядковується полковнику. Він трохи мене муштрує, але, як ти розумієш, марно. Ранком він вимагає від мене план на день, а ввечері я йому звітую. У цьому є своя логіка. Це змушує мене краще планувати день, роботу в архіві та власне дослідження. Хоча, який тут день, коли за вікном постійно видно тільки зірки.

Поки не забула, полковник мене сповістив, що ніякі відпустки мене не очікують, я ще їх не вартую.

Ідея поїхати саме на цю зоряну станцію залишалася для мене сумнівною. Хоча, бачила б ти цей архів. Мої колеги все б віддали, щоб на це подивитися. Досі не розумію, чому вони сюди ще не дісталися. Полковник Дженкінс справжній сторожовий пес, а не головний архіваріус. Є в мене підозра, що це місце будувалося спочатку військовими, хоча жодної документації про це мені на очі ще не траплялося.

Проте, пам'ятаєш, я шукала одну зоряну мапу, і всі мені казали, що це міф. Ту, про яку ви мені розповідали з батьком, яка завжди зі мною на круглому амулеті з ваших перших розкопок. Я її знайшла, лише копію, але знайшла. Полковник дозволив мені її оприлюднити. Спитав тільки, чи розумію я наслідки власного вчинку, і сказав, що я можу не розраховувати на перейменування цілої галактики на власну честь. Я відповіла, що розумію. Тоді він спитав, чи не є це моєю помстою. Мені важко було сказати «ні». Тому і тобі я нічого не казала, бо відчувала, що ти мене відмовиш з етичних міркувань. Сьогодні я отримала примірник журналу «Зірка» з моїм дослідженням (додаю його до цього листа). Ранком було кілька листів з Центру, пропозиція стандартна у таких випад-

ках: повернутися та взяти участь у колективному дослідженні. Упереджуючи твоє питання: ні, я нічого тріумфального не відчула. Тільки невеличке задоволення, яке швидко було розчинене у коментарях полковника Дженкінса щодо мого кваліфікаційного рівня та дисципліни.

Я трохи відійшла від теми. Днями тут сталася дивна штука. Коли я вже знайшла зоряну мапу, полковник дозволив мені опрацювати давні зразки перших документів, від початку появи самої станції. Час від часу на очі мені потрапляли такі собі «зоряні мандрівники». Інформації дуже мало: кілька міток у журналах станції, щось зафіксовано у довідках сторічної давнини. Не можу тобі пояснити, але відчуваю, що «моя» зоряна мапа та ці мандрівники пов'язані між собою.

Загалом нас не часто відвідують: іноді раз на тиждень, іноді три-чотири. Стиковка човна зі станцією завжди типова. Ми отримуємо запит, даємо дозвіл, і вони швартуються. Були в нас люди з торгового флоту, кілька наукових експедицій, космічні десантники. Військові взагалі не балакучі, але лише з ними полковник Дженкінс стає схожим на людину, яка сумує за своїм військовим минулим.

Спочатку я не намагалася запам'ятовувати імена мандрівників та їх шлях, за що була покарана Дженкінсом. Він суворо наказав, що помічник архіваріуса має розраховувати не тільки на бортовий комп'ютер, а на власну пам'ять. До наступної стиковки я мала вивчити біографії усіх новоприбульців. Потім полковник змусив мене самотужки занотовувати усі подробиці візиту, і лише тоді додати його аудіо– та відеоверсію, зроблені машиною. І я потроху почала розуміти Дженкінса: уяви, він пам'ятає майже всіх своїх відвідувачів, власноруч заносив усе в картотеку, але жодним чином не хоче згадувати про «зоряних мандрівників».

На тому тижні було багато роботи. Повз нашу станцію проходила військова флотилія. Я працювала майже без відпочинку. Зоряний десант завітав до нас із вимогою. Вони мали дуже стурбований вигляд. Кодекс архіваріуса не дозволяє відмовити у допомозі в пошуку інформації. А вони попросили дати їм доступ до одного з архівів, де я знайшла «мою» зоряну мапу. Натиснувши кілька кнопок, Дженкінс відкрив доступ. Мить, і архів, до якого він мене не дуже підпускає, вже був на комп'ютері військових.

Кілька діб поспіль я відчувала, що головний архіваріус не знаходить собі місця. Станція теж це відчувала. На п'яту добу, коли Дженкінс змусив мене робити повторну архівацію торгових шляхів Четвертої Імперії, я заснула. І бачила дивний сон. Ніби в архіві є таємні двері, які Дженкінс відкрив за допомогою дивного ключа, схожого на мій амулет. За дверима був інший світ. Але це ж сон. За дверима був квантовий передавач. Одна з тих давніх штук, які ви знайшли з батьком на астероїді, але так і не зрозуміли, як він працює. Дженкінс у моєму сновидінні знав, як його змусити працювати. Він натиснув пару кристалів на передній панелі, і навколо нього утворилося блакитне поле, засяяла карта. Полковник просто натиснув на рожеву зірку – і вона почала ніби летіти йому назустріч. Вона збільшувалася з величезною швидкістю, ще мить, і вона мерехтіла та заливала архів рожевим світлом. Поблизу знаходився човен зоряних десантників, який жбурляло метеоритним штормом. Дженкінс, не вагаючись ні хвилини, торкався метеоритів, ніби розганяв їх, щоб корабель міг віднайти рівновагу. Нарешті це йому вдалося, полковник стомлено опустив руки, рожева зірка зменшилася, світло згасло.

Такий дивний сон, мамо. Вчора повз нас поверталися військові, на швартування дав запит човен десантників. Вони були дуже втомлені, але з радістю спілкувалися з нами. Їх

головний під кінець сказав: «Ніколи не думав, що скажу це, але ми зустріли зоряних мандрівників. Легенда каже, що вони з'являються на допомогу, рятують, вказують вірний шлях». «Чому ви вирішили, що це саме вони?» – я не могла стримати цікавість. «Думаю, що через ту мапу, яку ви нам люб'язно надали. Це ж вони її укладали». На це полковник Дженкінс лише посміхнувся: «То все зоряні нісенітниці, командувачу».

Буду на сьогодні завершувати. Треба готувати звіт. Не знаю, коли ще напишу тобі такого листа. Полковник вважає, що мені необхідно вдосконалити ще фізичну форму, можу лише сподіватися, що сил на голосові листи до тебе у мене вистачить.

Бережіть себе. Твоя Гвен.»

ГРА Двері У ІВ (У інший Вимір)

Відомостей про навчання фахівців архіваріусів мандрівної справи у інших Світах дуже мало. Абсолютно випадково було знайдено фрагмент гри, забута якимось з учнів архіваріуса. У коробці було лише одне поле з цифрами від 1 до 31 (те, що це лише частина гри вказує позначка ∞), кісточка та кілька папірців з назвами.

«Гра У Інший Вимір» тренує майбутнього архіваріуса: він складає іспит за цією грою. Якщо учень відповідає на три питання поспіль, він отримує ключ від входу у Цей світ, якщо хоча б одне питання йому не відоме, він має вивчити усе спочатку.

Особливо талановиті учні проходили цю гру за 31 день, комусь неь кіобхідні роки, але хто їх рахує в іншому вимірі.

Фішки отримує учень, коли вступає на навчання до майстра архіваріуса. Перші фішки – це ключ в інший вимір. Учень зберігає їх усе життя. Більше ключів – вищий рівень.

Головна мета цієї гри полягає у тому, що майбутні архіваріуси мають пізнати світ, щоб отримати від нього ключ. Ця віднайдена частина гри пропонує вивчати саме цей світ по авторах, назвах текстів, картинах чи музикальних фрагментах.

Кажуть, що отримати ключ від Нашого світу – це не найскладніший іспит, а от від «Бульбашкового», чи «Чорнодіркового» світу – майже не можливо.

За різними відомостями, грати можна одному, кидаючи кісточку, пересуватися по полю. Один хід – одне знайомство. Головний принцип: чесність із самим собою. Якщо знаєш цю пам'ятку мистецтва достеменно, ідеш далі. Цей варіант гри у часі не обмежений.

Можна грати удвох, утрьох і більше. Ця гра вже на швидкість та кількість знань. Зазвичай так грають учні на передодні іспиту. Кісточку підкидають у повітря два рази: це є номер клітинки. Виграє той, хто з 12 спроб 9 раз зможе правильно переказати зміст.

Перелік питань на листочках, які були знайдені разом із грою не повний, але він легко заповнюється з додаткової літератури.

Поле гри[1] є універсальним, за деякими неперевіреними відомостями, такий іспит складають космічні географи, правдиві історики, магічні механіки тощо.

---

* Поле гри приховане у конструкції цієї книги.

1 ПАПІРЕЦЬ:

1. «Епос про Гільгамеша», бл. XIII-XVII ст. до н. е.
2. Евріпід, бл. 480/84- 06 рр. до н. е.
3. Мардук-закір-шумі. Стела-кудурру, Урук, сер. IX ст. до н.е.
4. Ріхард Штраус «Так казав Заратустра», 1896
5. «Рамаяна», бл. між IV ст. до н. е. – II. н. е.
6. Лу Цзі (261-303)
7. У Даодзі «Конфуцій», 685-758
8. Ігор Стравінський «Едіп-цар», 1927
9. «Одіссея», приблизно 7 століття до н. е
10. Вергілій (15 жовтня 70 до н. е. – 20 вересня 19 до н. е.)
11. Бартоломеус Шпрангер «Кірка та Одіссей», 1591
12. Гектор Берліоз «Троянці», 1856-1858
13. «Хмари», Арістофан, 423 рік до н. е.
14. Луцій Апулей (бл. 125-180 рр. н. е.)
15. Вілла Містерій, бл. 2 ст. до н. е.
16. Жан Батіст Люллі «Персей», 1682
17. «Метаморфози» Публій Овідій Назон, I ст. н. е.
18. Кретьєн де Труа (бл. 1135-1185)
19. Чарльз Ернест Батлер «Король Артур», 1903 р.
20. Вільгельм – Ріхард Вагнер «Трістан і Ізольда», 1859
21. «Старша Едда», IX-XII ст.
22. Данте Аліґ'єрі (13 липня 1265-13/14 вересня 1321)
23. Сандро Боттічеллі. Ілюстрації до «Божественної комедії» Данте
24. Бод Корд'є (1380-1440)
25. «Лис Ренар», бл. XI ст.
26. Джеффрі Чосер (біля 1344- 25 жовтня 1400)
27. Жан Фуке «Часослов Етьєна Шевальє», 1452-1460
28. Філіпп де Вітрі Cum statua/Hugo/Magister invidie
29. «Пісня про Нібелунгів», кінець XII-початок XIII ст.
30. Франческо Петрарка (20 липня 1304-19 липня 1374)
31. Гюстав Доре. Ілюстрації до книги Ф. Рабле «Гаргантюа та Пантагрюєль», 1854

2 ПАПІРЕЦЬ:

1. Вільгельм-Ріхард Вагнер « Золото Рейну», 1852-54
2. «Пісня про мого Сіда», рукопис 1207 рік
3. Вальтер фон дер Фоґельвайде (1160/70-1228)
4. Франц Ксавер Вінтерхальтер «Декамерон», 1837
5. Георг Фрідріх Гендель. «Альчіна», 1735
6. «Казки тисяча та однієї ночі», приблизно 800-900 роки н. е.
7. Абу Нувас (747/62-814)
8. Перські мініатюри, XII-XVI ст.
9. Микола Андрійович Римский-Корсаков «Шехеразада», 1888
10. «Ґарґантюа та Пантаґрюель» Ф. Рабле, 1532-1564
11. Тікамацу Мондзаемон (1653-1724)
12. Ежен Делакруа «Човен Данте», 1822
13. Георг Фрідріх Гендель «Амадіс Гальський», 1715
14. «Золота книжечка, така ж корисна, як і забавна, про найкращий устрій держави і про новий острів Утопія» Томас Мор, 1516
15. Вільям Шекспір (хрещений 26 квітня 1564-23 квітня 1616)
16. Джон Еверетт Мілле «Офелія», 1851-1852
17. Шарль Гуно «Ромео та Джульєта», 1865
18. «Собака на сіні» Лопе де Вега, 1618
19. Мігель де Сервантес Сааведра (29 вересня 1547-22 квітня 1616)
20. Пабло Руїс Пікассо «Дон Кіхот», 1955
21. «Галантні Індії» Жан- Філіпп Рамо, 1735
22. «Віршовані казки та новели» Жан де Лафонтен, 1665-1685
23. Мольєр (15 січня 1622-17 лютого 1673)
24. Марк Шагал, ілюстраці до «Байок» Лафонтена, 1928-1931
25. Доменіко Ґаетано Марія Доніцетті «Марія Стюарт» , 1834
26. «Сімпліцій Сімліциссімус» Ганс Якоб Крістофель фон Гріммельзгауезн, 1669
27. Джон Милтон (9 грудня 1608- 8 листопада 1674)
28. Вільям Блейк, ілюстрації до «Втраченого раю» Джона Мілтона, 1807

29. Джакомо Пуччіні «Манон Леско», 1893
30. «Принцеса Клевська», мадам де Лафаєтт, 1678
31. Франсуа де Лярошфуко (15 вересня 1613-17 березня 1680)
32.

3 ПАПІРЕЦЬ:

1. Шарль Лебрен. П‘єр Корнель, 1644
2. Антон Рубінштейн. «Фераморс», 1862
3. «Сід» П’єр Корнель, 1637
4. Джон Донн (12 лютого 1572- 31 березня 1631)
5. Невідомий художник (можливо Іеронімус Кустодіс), «Сер Філіп Сідні», 1576
6. Джузеппе Верді. «Дон Карлос», 1867
7. «Мандри Гулівера» Джонатан Свіфт, 1726
8. Роберт Бернз (25 січня 1759-21 липня 1796)
9. Ежен Делакруа, «Смерть Сарданапала», 1827
10. Дмитро Бортнянський, «Алкід», 1778
11. «Замок Отранто» Хорас Уолпол, 1764
12. Вольтер (21листопада 1694 – 30 травня 1778)
13. Жан Оноре Фрагонар «Портрет Дені Дідро», 1769
14. Вольфганг Амадей Моцарт «Весілля Фігаро», 1786
15. «Севільськьий цирульнік», П’єр Бомарше, 1773
16. Карло Ґольдоні (25 лютого, 1707-6 лютого 1793)
17. Жан Антуан Ватто, «П‘єро», 1717-1719
18. Сергій Прокоф’єв. «Любов до трьох апельсинів», 1921
19. «Турандот», Карло Ґоцці, 1762
20. Йоган Вольфганг фон Гете (28 серпня 1749-22березня 1749)
21. Моріс Кантен де Латур, «Портрет Жан Жака Руссо», 1753
22. Ігор Стравінський, «Соловей», 1914
23. «Підступність та кохання» Йоганн-Фрідріх Шиллер, 1784
24. Джордж Гордон Байрон (22 січня 1788-19 квітня 1824)
25. Орас Верне. «Мазепа», 1826
26. «Лючія де Леммермур», Гаетано Доніцетті, 1835
27. «Пригоди Тома Сойєра», Марк Твен, 1876
28. Моріс Метерлінк (29 серпня 1862-6травня 1949)
29. Сальвадор Далі. Ілюстрації до «Пригоди Аліси в країні чудес» Льюї’са Керрола, 1969
30. Жорж Бізе, «Кармен», 1875
31. «Навколо світу за 80 днів», Жуль Верн, 1873

4 ПАПІРЕЦЬ

1.
2.
3. Тарас Шевченко «Катерина», 1842
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30. Ендрю Ллойд Веббер «Коти», 1981
31. «2001 рік. Космічна Одіссея», Артур Кларк, 1968

На зворотному боці ігрового поля є помітка: «Усі відповіді шукай у бібліотеці!»

Інспектор Ніра

ВСТУП

Перед видавництвом «Пам'яток» завжди постає питання доцільності вибору та друку тих чи інших давніх книг. Цей рукопис було знайдено під час «консервування» однієї з перших земних станцій на орбіті Юпітера. Він має не стільки культурну, скільки історичну цінність як пам'ятка про перші часи перебування Землян у Космосі та їхні позаземні, інтергалактичні й міжпаралельнопростірні контакти. Текст є фрагментом втраченого на сьогодні циклу посередніх пригодницьких романів про Галактичну Інспекцію та її працівників. Зазвичай вони мали не дуже складну сюжетну лінію та невелику кількість персонажів, що дозволяло друкувати ці історії часто, приблизно раз на десять-дванадцять земних діб. Географія пригод та стиль оповіді не були однаковими для героїв цих оповідань; все залежало від місця та типу видання. Саме цей рукопис, який має умовну назву «Сім справ Інспектора Ліри» (оскільки знайдено лише сім його фрагментів), є адаптованим для землян того періоду, коли вони радше нагадували немовлят, аніж повноцінно розвинутих індивідів. Тому текст справляє враження примітивного, фрагментарного, віддаленого від контексту тогочасних класичних «Циклічних пригод, написаних Інспекторами».

Отже, не варто чекати особливої естетичної втіхи чи насолоди від цієї збірки. Головне, зрозуміти, що це пам'ятка так званої «масової культури допортальних міжсвітових переходів», сива давнина, яка хоч трохи, але вимагає поваги та уваги

культурного суспільства. Текст друкується без змін, з коментарями тогочасного редактора.

«...Трапляється, що події мають відбуватися лише вранці, але у інспектора Ліри не було точних годин праці, як у нормального галактичного працівника.[1] Не тільки тому, що у різних Світах різний час, а ще й тому, що інспектор трохи мудрував, коли йому необхідно було діставатися іншої частини Галактики. Ліра дуже любив спати. Це була його таємна слабкість, про яку ніхто з ворогів та друзів, крім восьминога Альфреда, не знав.

Отже, ранок, який почався об одинадцятій годині за земним часом, мав би бути добрим, якби не одне але. Ліру розбудили. День був змарнований вщент. Такої думки Ліра тримався завжди. Ні гарний сніданок, ні нова сорочка вже не могли виправити цю ситуацію.

Альфред тримався подалі від Ліри у такі хвилини, інспектор був нестерпно правильним, говорив кучерявими фразами, доводив усіх до сказу своїми в'їдливими коментарями.

Ліру збудив лист від начальства з новою справою. Альфред зачинився на кухні, передчуваючи хвилю нотацій. Загалом він був терплячим восьминогом, не кажучи вже про те, що він був нянькою Ліри. Він знав про нього усе, проте краще пополірувати свої кігтики, ніж вислуховувати нудні декрети та постанови.

За кілька годин, коли полірувати вже не було чого, Альфред зазирнув до кабінету. Ліра був не сам, кодекси та інші важкі книжки стовбичили на столі, ніби маленька фортеця навколо інспектора. У кріслі навпроти сиділа молода жінка та з цікавістю, а не з жахом, як цього очікував Альфред, слухала Ліру. «Може вона погано бачить? Чи чує? – подумав Альфред. – Ба, ні. Он щось йому відповідає.»

1 Усі власні назви космічних, галактичних явищ, законів тощо адаптовані згідно Земного Кодексу, оскільки книга, схвалена до прочитання у цій частині Космосу, потребує спрощення та роз'яснення термінів для рас, котрі тільки знаходяться на етапі розвитку свідомості.

– Альфред, я тебе бачу, заходь, пані з видавництва хоче взяти у мене інтерв'ю.

– Доброго дня, пані?

– Пані Лябурб. Я редактор вісника «Новини гуманоїдної юриспруденції».

– Пані Лябурб редагувала мою статтю про «Кодекси Нісенітниць», – пояснив Ліра Альфреду.

– Ту статтю, що ти написав, коли невчасно прокинувся після справи краденого фарфору?

– Саме так, мій друже.

– Але ж вона була жахлива, тобі не сподобалася і ти хотів її спалити.

– Не знаю як, але надіслав її. Тепер маю виправити усі помилки.

Альфред посміхнувся, як це можуть робити тільки восьминоги. Редагувати статті та виправляти помилки – це вже точно не про Ліру. Не пощастило пані Лябурб. Вона буде змушена взяти усе та виправити самотужки.

Проте не судилося Альфреду насолодитися видовищем «Ліра та стаття», як надійшло чергове повідомлення: цього разу воно було з червоною позначкою «Важливо». Пані Лябурб розчинилася у дощовому ранку, а Ліра, випивши чаю[2], повернувся до листа.

«Важливо» не означає швидко, – був один із принципів Ліри. Ні, це не недбале ставлення до роботи, це спосіб життя. Швидко – не завжди гарно. Цей принцип Ліра засвоїв за кілька років роботи інспектором з надзвичайних справ Галактичного Альянсу. Якщо справа вимагала швидких рішень, керів-

[2] Тут не йдеться про чай у земному розумінні; для адаптації була використана форма переносу, оскільки на рідній планеті Ліри та Альфреда, ароматні рослини, з яких готують напій, схожий на земний чай, подають в особливі моменти відпочинку, чи завершення справ у кінці дня, запарені у вишуканій порцеляні. Тому перекладач дозволив собі цю аналогію. (Тут і далі коментар редактора).

ництво ніколи її не надсилало Лірі.(*3*) Він виконає її вчасно, блискавично та швидко, – це не про нього.

Альфред знав, що справи Ліра розкриває миттєво, але природна дратівливість заважає йому; він не бажає коритися законам бюрократії, хоча, ці усі закони знає краще, ніж ті бюрократи від безпеки, яких він сторонився. Іспит на надзвичайного інспектора Ліра складав саме тому, що одним з тисячі пунктів протоколу була можливість самостійних рішень без звертання до керівництва.

Лист Ліра відкривав без захоплення. Назва «важливо» нічого гарного не віщувала. У листі містилося кілька документів: довідка з музею земного мистецтва, запит та світлини з місця події.

У довідці зазначалося, що під час службової перевірки фондів музею зникло кілька артефактів доколумбової епохи. Запит був до Ліри: чи може він підключитися до справи, якщо знаходиться неподалік. На світлинах можна було побачити музейну залу, де зникли артефакти.

– Ми їдемо до музею, – спитав Альфред? – Ти так давно не навертався до мистецтва. З часу справи про викрадення порцеляни з палацу імператора.

– Ти ж пам'ятаєш чим це все для нас скінчилося?

Пам'ятаю. Тим, що ти тепер маєш колекцію порцеляни. І час від часу з неї треба витирати пил. На нашій з тобою планеті утримувати порцеляну було б набагато простіше.

– Я розумію про що ти, Альфреде, але ж почекай ще трохи. Лише сім справ, і ми вільні.

– Ти так казав минулі сім справ. І хто тебе просив грати на бажання?![3]

– Альфред, не починай знову.

[3] Інспектор грав з Альфредом не в азартні ігри, а у передбачування подій; майже завжди йому програвав. Азарт, як негативна риса характеру Ліри, була додана лише для земного читача, щоб він не виглядав дратівливо правильним.

– Я не починаю, але мені здається, що тобі подобається ця робота. Інакше усі кодекси були б спаковані та надіслані на адресу твоїх батьків.

– Альфред, ми ж домовилися, лише сім справ.

– Добре, я почекаю, але поїду разом з тобою. Тоді я буду впевнений, що ти мене не дуриш, не шукаєш нові приводи залишитися на цій посаді ще трішки.

– Тоді, хутчіш збирати речі, прихопи мій улюблений чай, я не впевнений, що у мене буде час його там пити, але раптом випаде хвилинка спокою у цьому буремному світі.

Альфред тільки хмикнув та пішов збирати речі та шукати Лірін чай.

СПРАВА ВИКРАДЕННЯ З МУЗЕЮ КАРТ АТЛАНТИДИ

Погода була не найкращою у цій частині земної кулі. Довгі експерименти з екології, повернення природнього озонового шару призвели до тих погодних умов, які вже ніхто не наважувався змінити чи контролювати, оскільки це було втручанням у матінку природу. Тому кілька птеродактилів, чи залишки трицератопса на узбережжі Південної Америки вже нікого не дивували. Не шкодять господарству, ну і нехай собі існують.

Ліра нап'яв свій улюблений костюм-сафарі: в ньому він почувався захищеним від різних москітів та несподіваних агресивних рослин. Альфред у скафандрі здалеку нагадував дитинча динозавра. Така собі група ретро-підкорювачів непізнаних світів. Насолодитися миттю їм завадив гуркіт мотора.

Нічого дивного на місці злочину Ліра не знайшов. Про те, що на карти Атлантиди ведеться полювання, він і так чув. Але який сенс викрадати копії з виставкової зали, коли оригінали зберігалися в архівах, які були не дуже надійно захищеними.

Як саме Атлантида пішла під воду, на Землі існувало безліч історій, особливо ніхто у них не вірив, допоки космічні прибульці не показали старовинну карту, де було точне місце розташування Атлантиди. Потім вони покаялися, що останній їх візит і спричинив цю планетарну катастрофу. І вони пролітали повз та вирішили подивитися, чи вже все вщухло, чи усі все забули, чи не буде вселенського трибуналу...

Оглянувши залу, де зберігалися карти, Ліра вирішив поспілкуватися з працівниками музею. Їх було небагато:

згідно переліку – десять осіб. Два у відпустці, решта вісім стояли перед ним. Альфред не любив музеї, тому під приводом, що йому треба відпочити, повернувся до готелю. Ліра залишився наодинці з потенційними злодіями. Що вони усі в чомусь винні – він не мав жодного сумніву. Його внутрішній радар брехні працював на повну, проте цей радар мав один та великий недолік. Навіть маленька брехня, типу вкраденого папірця, чи запізнення на п'ять (*22*) хвилин, затьмарювали інші справи. А тут, чомусь усі були похнюплені. Не через викрадення карт, ні, – усі були якійсь злі та набундючені.

«Альфред, як завжди знав, що доведеться вести допит, тому і накивав п'ятами», – подумав Ліра. А допит це надовго. Швидко та блискуче знову не виходило.

«Ну що ж, – Ліра звернувся до вісьмох працівників музею. – Розпочнемо.»

Йти з цієї зали Ліра не забажав, але усіх працівників попросив чекати у сусідньому приміщенні.

Першим зайшов кремезний чоловік, він представився Джоном Уіброком. Згідно з досьє, яке світилося на дисплеї робочого комп'ютера Ліри, два дні тому він став директором цього закладу.

Цікаво, що змусило цього чоловіка тут оселитися? У нього була добра освіта, великий перелік різних археологічний експедицій; і раптом такий собі другорядний музей земного типу.

– Не вигадуйте нічого, інспекторе, я бачу, що ви хочете спитати, що я тут роблю. Відповідь дуже проста. Мені тут справді подобається. Клімат, люди, перспективи.

– Справді? Дозвольте вам не повірити, директоре Уіброк. З вашими досягненнями, раптом невеличкий, другорядний музей.

– Ну добре, це не зовсім музей.

– Як це?

– Це – дослідницький центр. Ви ж розумієте, що проводити різні дослідження та не показувати їх Світу стає все важче. Те, чим ми тут займаємося, не має нічого спільного з археологією.

Ліра задумався. А й справді. Якщо придивитися, то музей складався лише з копій. Навіть вкрадений експонат був лише копією з оригіналу. Керівництво, зазвичай, не змушувало летіти у джунглі, щоб знайти клаптики паперу.

– Тоді що ж тут насправді коїться, пане Уіброк?

– Ми – експериментальна група по роботі з часом.

– Але ж ці експерименти заборонені на Землі. Хіба ні?

– Так, інспекторе, заборонені. Але досліди все одно проводяться. Та й хто буде перевіряти маленький музей з бідною археологічною колекцією?

– Дивно, тим паче не розумію: навіщо викрадати мапу Атлантиди?

– То не зовсім мапа. То ключ переходу у часі.

– І як далеко можна перейти з цією мапою?

– Не більше ніж на добу, інспекторе.

– У будь якій точці земної кулі?

– І не тільки Землі, в (*7*) тому її унікальність.

Ліра подивився виразно на директора, потім проглянув особисті справи працівників.

– Де саме зараз знаходиться ваш помічник містер Донаван?

– У відрядженні.

– У службовому?

– Ні, він написав заяву, що у нього конференція в Австралії.

– Ви могли б з ним зараз зв’язатися?

– Навіщо? Я точно знаю, що він у Сіднеї.

Ліра трохи помовчав, потім відкрив свій комп'ютер, перевірив інформацію про учасників конференції, хмикнув та знову звернувся до директора.

– Отже, ви стверджуєте, що Донаван в Австралії?

– Звичайно, у мене повно фотографій з його конференції.

– Як ви тоді поясните той факт, що його наразі взагалі немає на території Землі? Він на планеті Лілуна.

– Цього не може бути!

– Ще й як може, пане директоре. Виношу вам догану за працівника, який закільцював один день на усій планеті, і бідолахи повертаються кожного ранку в один і то й самий час, коли Донаван зустрів своє кохання.

– Ми знали, що у нього особисті проблеми, але...

– Ніяких «але», поліція вже його схопила, у них лише кілька хвилин, щоб деактивувати вашу карту, інакше день знову повернеться, і Донован втече. Швидко надайте, містере Уінброк, код, за яким працює карта. Скористайтеся моїм комп'ютером, – сказав Ліра, повертаючи віртуальний монітор та клавіатуру до директора музею.

Той набрав кілька слів та передав їх галактичною поштою на планету Лілуна.

Ліра та директор чекали на підтвердження. Хвилина за хвилиною спливав час, інспектор щось мугикав собі під ніс та поглядав на екран. Екран пискнув: Ліра отримав повідомлення. В ньому йшлося, що громадянин Землі Дональд Донаван затриманий за спробу створення часової петлі на планеті Лілуна з корисною метою.

Ліра закрив комп'ютер, поглянув на директора й сказав:

– Не заздрю я вам, скільки ж писанини на вас очікує.

– Чому це?

– До вас направлена Галактична Інспекція часу. У них його

багато, і вони відомі бюрократи. Кожна справа розглядається у часовому вакуумі, іноді сотні років.

Ліра не прощався з усім колективом музею. Тут все було просто та ясно: кохання знову (*22*) перемогло незатьмарений розум, але бюрократія все розставить по своїх місцях. Гіршої кари було варто й придумати.

Ліра з радістю вийшов на вулицю, викликав транспорт та надіслав повідомлення Альфреду, що вже час заварювати чай.

СПРАВА ПІДРОБОК ТА СПРАВЖНЬОГО МИСТЕЦТВА

Ліра вже допивав свій чай, коли прийшло нове повідомлення. Альфред не звертав уваги, продовжував читати вранішні газети, які рясніли історією трагічного кохання та відповідальності за час. Галактичні засоби масової інформації обожнювали моральні теми та присвячували їм декілька сторінок, запрошували експертів та залучали громадськість. Все, що дійсно вартувало уваги та роздумів, займало, зазвичай, останні шпальти, які й проглядав Альфред.

З розвитком інформаційних технологій мало хто вірив, що формат газет та журналів збережеться, особливо після встановлення міжпланетних контактів. Але на диво, не усі інопланетні раси воліли позбавляти себе можливості отримувати новини, яких було занадто багато, у вигляді інформаційних бюлетенів. Так газети повернулися з небуття, розширили свій штат та засипали усіх в Галактиці новинами коли раз, коли два рази на день. Більше, хвала Закону, вони не мали права займати час у вільних громадян.

– Ліро, тут така новина, – почав був Альфред.

– Мені ніколи, друже, нова справа вже миготить на екрані.

– Та я бачу, Ліро, навіть можу тобі сказати, куди ми зараз попхаємося знову.

– Альфреде, не починай.

– Ліро, я добре рахую. Ще шість справ, і ти пообіцяв повернутися додому.

Ліра нічого не відповів, він вже читав уважно лист із новим завданням.

– Альфреде, час збиратися.

– Я вже все зібрав, пане інспекторе. Навіть замовив квиток на Галатею.

– Звідки ти знаєш про Галатею? – здивувався Ліра.

– Читаю газети, на відміну від тебе. У рубриці про останні плітки зазначалося, що Галатея знаходиться у фазі культурної кризи п'ятого ступеня. Зазвичай, саме п'ятий ступінь стає приводом для того, щоб тебе висмикнули з крісла та послали на інший кінець Галактики, як якогось стажера.

– Альфреде, не починай, давай хутчіш з усім розберемося. Кілька справ, і я буду вільний.

– Вільний він буде, – буркотів собі під дзьоба Альфред.

Ліра цілком поділяв невдоволення своєї няньки. Він категорично не сприймав Галатею, планету, яка (*3*) існувала завдяки талантам її мешканців. Вони були чудовими ремісниками, скульпторами, малярами, ювелірами. Але було одне «але», вони не могли нічого вигадати самі, тільки повторити, зробити ідеальну копію, настільки довершену, що тільки молекулярний аналіз доводив підробку. Галетіяни пишались цим своїм вмінням, проте, звідки така аномалія досвіду, вже ніхто не намагався дізнатися. Але Лірі вже доводилося стикатися по роботі з цією аномалією. Він знав галетіян не з кращого боку: чорний ринок мистецтва – темна сторона цього товариства. На планеті не існувало інших навчальних закладів окрім ремісничих та мистецтвознавчих. Будь-яку річ, з будь-якої точки Галактики можна було повторити. Здавалося, що нічого такого страшного у тому немає, але галетіяни завжди намагалися знищити оригінал, а якщо митець ще був живим, то і митця. Саме з такою справою мав Ліра перебувати кілька циклів на цій планеті, коли відомого маляра Живунця було

викрадено, бо оригінали його картин, в силу природи Живунця, дарували справжнє щастя, виконували маленькі бажання, а іноді й великі. А от підробки не могли, деякі галетіяни найняли піратів, щоб викрасти Живунця та розподілити його на молекули, щоб потім інтегрувати їх у копії його картин. Ніби душу, як і тіло, можна клонувати?! Саме тоді Ліра засвоїв урок, як себе поводити, коли стикаєшся з істотою без душі, і які наслідки це може мати для суспільства та цивілізації. Інспектор Ліра не був моралістом, та про справжню бездушність читав лише у підручниках, Альфреду тоді досить довго довелося співати Лірі веселих пісень[4], щоб повернути його до самого себе та віру у прогрес з гуманізмом.

Що трапилося на цей раз, Ліра не мав гадки, телепортація на цю планету тривала не дуже довго. Іншим разом Ліра би потягнув час, полетів на зорельоті, трохи відпочив, але сама думка, що треба затриматися на Галатеї, робила йому боляче.

Погода там завжди була майже однакова: задушливо тепла та волога, але саме сьогодні Ліра вирішив одягнути свій синій мундир Інспектора, який трохи нагадував старовинний сюртук, прикрашений золотими ґудзиками. Так вже ніхто не носив, але іноді, щоб відчути себе солідним, Ліра одягав його. Він знав, що Альфред полірує ґудзики, які зараз виблискували на вічному сонці Галатеї та справляли солідне враження. Альфред знову віднайшов привід не супроводжувати Ліру: йому треба надіслати кілька сотень повідомлень до родичів та привітати їх усіх зі святом. Яким саме, Альфред не сказав. Він саме обирав, або робив вигляд, що обирає, якійсь листівки, коли Ліра зайшов у телепорт.

На тому кінці телепорту Ліру чекав начальник охорони планети. Положення Ліри зобов'язувало його зустрічати. «Ін-

[4] Текст пісень Альфреда та музика не вміщені у це видання.

шим би разом цього миловидного шмаркача, – думав комендант Джоранес, – я би точно закинув абсолютно випадково на інший бік Галактики. Ось він, вийшов, такий собі красунчик у мундирі, не взявши свого страхопудного помічника.» Нап'явши посмішку, комендант Джоранес привітався з Лірою.

– Доброго дня, пане комендант.

– Доброго, інспектор. Ми на вас чекали ще вчора.

– Що за невідкладна справа тут у вас? – додав трохи льоду у голосі Ліра.

– Планета в облозі, необхідне втручання Інституту Інспекторів, щоб ми могли жити далі: усе не працює, люди нажахані, такого раніше ще не було.

– Чого саме, комендант? Зберіться з думками та говоріть по суті справи.

– Кілька тижнів тому – почав оповідь (*12*) коменданте – ліга ремісників помітила на ринку кілька робіт різних напрямків, котрі вирізнялися особливою майстерністю. Вони були продані за шалені кошти, але, далі починається просто жах. Копій у масовому виробництві так і не з'явилося.

– І що тут жахливого?

– Що то були зовсім не копії, а оригінали. Це означає, що народилося покоління, яке не хоче слідувати заповітам пращурів, воно починає створювати саме.

– Я вітаю вас з цим.

– Ні, ви не розумієте масштабу трагедії. Копії, то основа нашого устрою, то символ стабільності. А творчість, вона непередбачувана, примарна та непевна. Вона підриває основи економіки усієї планети.

– Так а що ви хочете від мене, коменданте?

– Щоб ви заарештували цих каламутників.

Ліра хотів подивитися своїм фірмовим поглядом на цього навіженого, але стримався.

– Спершу я мушу поговорити з заколотниками, а потім поміркувати, як вам допомогти, коменданте.

Джоранес погодився та вказав Лірі на двері, за якими знаходились ці жахливі галетіяни.

– Коменданте, чи можу я спочатку поглянути на твори мистецтва, які так обурили усе суспільство Галатеї?

– Якщо ваша ласка, вони знаходяться у дворі відділку поліції під охороною.

Ліру дуже цікавило, що саме він міг побачити: можливо якусь надзвичайну статую, чи неперевершену картину? Але у дворі він побачив дивну штуку, яка являла собою куб, що періодично змінював кольори. Щось подібне Ліра вже десь бачив. Але де? От якби Альфред був поруч. Він все пам'ятає, завжди. Ліра наблизився до куба, від нього йшов не дуже приємний аромат.

– І давно цей витвір мистецтва стовбичить на сонці?

– Приблизно кілька годин.

– Він завжди так дивно пах?

– Та ні, це тільки зараз почалося, колір змінився та трохи форма зіпсувалася.

Ліра походив кругом куба, зробив кілька світлин та надіслав Альфреду.

– Ми вже можемо розпочинати допит? – гарячкував комендант.

– Так, інспекторе. Давайте швидше з цим покінчимо.

Ліра глянув на екран комп'ютера, побачив відповідь від Альфреда, посміхнувся та пішов за комендантом у приміщення відділку. У кімнаті для допитів сиділи дівчина та хлопець, одягнені за останньою модою вільних митців: помаранчеві комбінезони та рожеві куці курточки. Колір їх волосся змінювався щохвилини, що мало символізувати мінливість буття та мистецтва. Виглядали вони трохи схвильованими, але не так щоб дуже.

– Добридень, я інспектор Ліра, – звернувся він до заколотників. – Уряд Галатеї звинувачує вас у спробі повалення діючого режиму вашої країни та підрив вікових устоїв. Ви згодні з таким обвинуваченням?

– Звісно ні, – відповіла дівчина. – Ми – творці. Ви маєте нас захистити від цих варварів, які нічого не розуміють у сучасному мистецтві.

Комендант був такий розлючений, що ляснув по столу кулаком, але нічого не сказав.

– Згідно Галактичної Конвенції ви дійсно маєте право на захист авторських прав, та, навіть, можете бути вислані на іншу планеті для комфортних умов.

– І що вам заважає це зробити? – спитала дівчина.

– Усе ж зрозуміло, нам не дадуть тут нормально жити.

– Ми вимагаємо (*23*) політичний притулок! – раптом заверещав хлопець.

– Почекайте хвилинку, – сказав Ліра. – Що саме символізує ваш витвір?

– Це символ свободи, нового типу мистецтва, – одночасно та завчено проголосили митці.

– А чого від нього тхне? Мистецтво не може погано пахнути.

– Ну! – хлопець зніяковів. – Так трапилося. Це така ідея.

– Коменданте, – Ліра повернувся до начальник охорони Галатеї. – Я вас вітаю! Ви можете знімати облогу з планети та порадіти за нове покоління. Вони нічого не створювали.

– Але ж ті куби! Вони були, усі їх бачили! – не міг заспокоїтися Джоранес.

– Так, але ті куби вони просто вкрали на планеті Алізона. І все, за що вони мають тепер відповісти вже перед Інспекцією, то це за порушення умов карантину ввезення тварин та інших істот, та за знущання над ними. Той куб – різновид

каменів з планети Алізона, який селиться поблизу підземних озер. На жаль, сонце йому завдає непоправної шкоди.

Хлопець з дівчиною лише переглядалися. Ліра встав, вимкнув комп'ютер.

– Тут нічого не змінилося, – зітхнув Ліра.

Через кілька хвилин справа була завершена, інспектор повернувся пити чай та слухати пісні Альфреда.

СПРАВА ПРО МАНІПУЛЯЦІЮ ГРОМАДСЬКОЮ ДУМКОЮ НА ПЛАНЕТІ ЛЮДОЖЕРІВ

– Мене немає ні для кого, Альфреде.

– Ліро, ти не маленький хлопчик, щоб ховатися від роботи.

– Я не хочу летіти на ту планету.

– У тебе немає вибору.

– У мене завжди є вибір.

– Ліро, портал вже готовий. Речі запаковані.

– Може, я затримаюсь на день, два. І там все саме собою влаштується.

– Інспекторе Ліро, пам'ятайте, що раз на кілька циклів ви зобов'язані виступати арбітром у галактичних спорах.

– Я пам'ятаю, Альфреде. Але ж не на планеті людожерів?!

Альфред зробив вигляд, що не розуміє до чого тут підводить Ліра.

– Повертайся чимшвидше. І тримай мене у курсі.

– Добре.

Світло порталу згасало, Альфред повернувся до своєї колекції мушель. Він знав, що Ліра зробить все, щоб повернутися за кілька годин.

Тим часом, на планеті людожерів вже давно ніхто не харчувався людьми. Планета отримала таку назву, бо дуже давно тут таке практикували, але цивілізація зробила свою справу, і людожерство фізичне перетворилося на людожерство психологічне (–). Таких збочених засобів довести людину до сказу Ліра бачив не так багато. Але ця планета вирізнялися винятковими спеціалістами. Настільки відомими у

всій гуманоїдній частині, що орден єзуїтів, відроджений під час космічних хрестових походів, призначав голову інквізиції виключно з планети людожерів.

Біля порталу на Ліру чекало кілька людожерянинів. Вони були такими привітними та улесливими, що Ліра почав підозрювати, що це один з тих трюків, які використовували місцеві жителі, коли хотіли отримати щось за будь-яку ціну.

– Доброго дня, пане інспекторе. Ми зачекалися.

– У мене багато справ, – не дуже привітно буркнув Ліра.

– Засідання суду має розпочатися за кілька хвилин. А поки ми маємо честь ввести вас у курс справи.

– А це справді потрібно? – запитав Ліра. – Може я розберуся на місці?

– Ні, пане інспекторе. – Голос головного людожерянина ставав ще солодшим. Вам краще все дізнатися зараз, до засідання.

Ліра розумів, що тут щось не те, якщо після таких умовлянь мають або дати хабаря, або нагадати про компромат, або іще про якусь підлість, щоб Інспектор став на бік людожерів.

– Пане інспекторе Ліро, ви маєте знати про усі обставини справи зараз, від об'єктивної сторони, яка має неупереджений погляд.

– Добре, давайте по суті. У мене ще купа справ.

– По суті, пане інспекторе. Ви маєте прийняти рішення на нашу користь.

– Ну в цьому я навіть не сумнівався. І чому я маю це зробити?

– Тому що ми стали жертвами маніпуляції громадською думкою.

– Якою саме, панове? Галактика велика, громадськість також. – посміхнувся Ліра.

– Роботизація. – почув він у відповідь.

– Що ж тут поганого?

– Ви не розумієте?

– Чесно кажучи, ні. Давайте вже розпочнемо арбітраж. Тим паче, що я бачу адвокатів іншої сторони.

Процес був коротким, як і думав Альфред. Головна проблема полягала у тому, що процес роботизації призвів до зменшення контактів у суспільстві. З одного боку економічні показники зростали, (*2*) а з іншого – населення знаходилося у глибокій моральній кризі. Відсутність щоденних зборів з публічним звинуваченням якогось співробітника, не можливість дружити проти когось, виживати його з колективу, цькувати, насолоджуватися муками жертви, звелася до якихось невеличких ницостей у цифрових носіях. Така відсутність емоційної розрядки негативно позначалася на громадянах. Почалася міграція до менш розвинутих планет.

Вже були зафіксовані два випадки справжнього людожерства.

Від Ліри вимагали негайно заборонити корпораціям з робототехніки наближатися до планети заради спасіння морального здоров'я населення та його аутентичної культури.

Ліра довго вагався, знав, що буде картати себе за таке рішення.

– Вислухавши обидві сторони, як тимчасовий представник Інтергалактичного суду з особливими повноваженнями, оголошую наступне рішення: позов, щодо припинення та заборони співпраці у галузі робототехніки та інформаційних технологій, – відхилити.

Гуркіт у залі напружено зростав.

– Проте, зважаючи на загрозу втрати ідентичності суспільства та збереження у ньому рівноваги, що охороняється Конвенцією гуманоїдних планет, зобов'язую кожного людожерянина раз на тиждень піддавати себе та ближніх пекельним мукам, з залученням найновітніших людожерянських

розробок у царині психології, але у спеціально відведеному для цього місці.

Сказавши це, Ліра, чим швидше полишив залу, щоб повернутися додому.

– Ти швидко впорався, Ліро, – привітав його Альфред.

– Так Альфреде, швидко, може занадто. Але шкодувати про це буду не сьогодні, навіть не завтра.

– Скажи, тобі часом не траплялася інформація про новий хрестовий похід чи парк дивних розваг?

– Ні, а тобі навіщо.

– Коли щось таке з'явиться, залиш для мене це посилання.

СПРАВА ПРО ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВАМИ НА ПЛАНЕТІ БЕЗПРАВ'Я

Вже кілька діб поспіль Альфред не міг зв'язатися з Лірою. Це його неабияк хвилювало, і він вирішив все-таки якось м'яко натякнути батькам інспектора та його керівництву, про необхідність розпочати пошуки. Надіславши два повідомлення, Альфред чекав відповіді, його нервовий стан був не дуже добрий, оскільки шкіра вже набула брунатного кольору, того рідкого відтінку, що натякав на паніку няньки інспектора.

За кілька хвилин Альфред отримав три повідомлення. Перше – від керівництва, де йому категорично заборонялося займатися пошуками інспектора. Друге від батьків Ліри, де у люб'язній формі Альфреду натякали, що не має чого сунути свого дзьоба у справи державної ваги. Та третє – від самого Ліри, де було написано: «Усе добре! Повертаюся».

Це не дуже заспокоїло Альфреда. Рамка порталу засвітилася, і з неї вивалився брудний Ліра.

– Що сталося?

– Все добре. Альфреде, приготуйте мені ванну, будь ласка. Тікати з полону не дуже приємна річ.

– Звідки? З полону?

– Альфреде, спочатку ванна, потім розмова.

– Як скажеш, – трохи обурився Альфред.

Але тихенько полегшено зітхнув, натиснув кілька кнопок, і ванна була вже готова.

Ліра не тягнув з розповіддю, у ванні він швиденько друкував звіт, який надіслав не тільки до керівництва, а й додому, щоб не пояснювати усе по кілька разів.

Трохи згодом, чистенький, нагодований та відчутно посвіжілий, Ліра розповідав Альфреду, як опинився у замку заручником, як тікав та чому так сталося.

– Ліро, може, годі вже гратися; повертаємося додому після такого важкого завдання. Як би не твої природні навички та вдача, хтозна як би ти вибрався з полону.

– Не перебільшуй, мій дорогий друже. У Протоколі Інспекторів дуже добре прописана процедура втечі з полону з кількома мільйонами варіантів. Я трохи затримався, бо обирав необхідний.

– Твоє керівництво надіслало листа з подякою за виконану роботу та цінні данні, які ти здобув.

– Я б похвалився, (*7*) Альфреде. Але ж ти розумієш, що інформація таємна.

– Розумію, тому розповідай швидше.

– Ну добре. Кому як не тобі усе знати. Це пов'язано з отим таємничим осередком, про який я тобі вже колись розповідав.

– Ти маєш на увазі ту віртуальну дошку, яку ти роздивляєшся годинами та щось на ній малюєш?

– Не щось, а зв'язки та наслідки подій, якій змушують мене думати про галактичну змову. Не таку явну, як змова 3450 року, що призвела до повної зміни п'яти галактичних урядів. Тут зовсім інше.

– Ліро! Ти знову за своє. Ми вже з тобою багато разів говорили на цю тему. Не може бути ніяких таємних урядів, чи таємних змов. Це було дуже давно. Ти надто захоплюєшся історією, шукаєш те, чого просто не може бути.

– Ні, Альфреде, іншого разу я б з тобою погодився. Але, чому мене тримали у замку, чому вони намагалися

відкрити на моєму комп'ютері саме ту карту, ти розумієш про що я?

Альфред розумів: це віртуальна карта Галактики, на яку Ліра час від часу наносив лише одному йому зрозумілі символи, які позначали події, що на його думку мали між собою зв'язок. Це були і його справи, давні малюнки з часів освоєння космосу, фотографії політиків та просто дивні позначки. Іноді карта мерехтіла різними кольорами, так Ліра до неї підключався, аналізував, шукав зв'язки між подіями. Захопився цим він не так давно, але вже дуже заповзято, що Альфред почав хвилюватися та написав батькам Ліри. Отримав він таку саму, суху відповідь, про те, що не варто сунути свого дзьоба та щупальці куди не треба.

Альфред не пхав, але не помічати не міг, і став пильніше приглядатися до цієї карти та навіть знаходити логіку у подіях, так як їх трактував Ліра. Але не надовго, Альфреду це швидко набридло.

– Що ж вони могли зрозуміти з твоєї карти? – запитав він Ліру.

– Майже нічого, тому і тримали мене так довго, наскільки дозволяє дипломатичний карантин.

– Так ти був не у полоні?

– Ну... теоретично ні, але фактично зі мною спілкувалися крізь двері.

– І вони тебе не відпускали? Тоді яким чином ти зміг повернутися додому?

– Я ж тобі вже казав, по протоколу: приспав охорону та втік до найближчого порталу. Карту місцевості я вивчаю напам'ять заздалегідь.

– Все одно мені не віриться, що тебе так просто відпустили. Ніяких умов, вимог. Може вони в тебе щось підсилили?

– Нічого, Альфреде, я перевірив. Слухай, я втомився, давай спати.

– Давай, – сказав Альфред, але на його душі було неспокійно. І він вирішив чатувати біля ліжка інспектора.

Ранком, коли Альфред прокинувся, Ліра вже куховарив.

– Доброго ранку, що будеш?

– Нічого. А що трапилося, що ти готуєш?

Ліра робив вигляд, що нічого не розуміє. Він продовжував поратися: готував омлет та чай. Альфред був занадто здивований, щоб вказати Лірі, що яйця треба розбити навпіл, а не готувати омлет зі шкарлупками.

– Я побіг, Альфреде, не сумуй. – прокричав Ліра Альфреду біля дверей, кинувши куховарити на півдорозі.

– Куди ти побіг? – хотів сказати восьминіг навздогін. Але не встиг, Ліра буквально вистрибнув за двері. Альфред встиг прибрати неподобства Ліри на кухні, коли отримав від нього повідомлення про зустріч у парку.

– Зустріч у парку? Зранку? Що він там робив в тому замку, що став шаленим жайворонком? Ще тільки десята ранку, а він вже у парку, – буркотів Альфред.

Але за кілька хвилин Альфред вже був у парку поблизу. Біля фонтану Ліра гуляв з жінкою; коли Альфред наблизився, вона дістала невеличкий пристрій, схожий на мікроскоп та направила на восьминога.

– Він чистий, – сказала жінка Лірі.

– Звісно я чистий, я слідкую за гігієною, – обурився Альфред.

– Ти не зрозумів, Альфреде. Ти чистий від жучків, які були на мені, коли я втік із замку.

– Так ось чому ти так дивно поводився?

– Так, я мав знати, як далеко вони можуть зайти, що їм насправді від мене потрібно.

– І що? (*10*)

– З ранку вони намагалися шантажувати мене розкрит-

тям державної таємниці іншої держави у присутності негуманоїда.

– Це мене?

– Тебе, Альфреде.

– А навіщо це їм було потрібно?

– Достеменно не відомо, але це була планета Безправ'я. Там усе контролюється: від фізичних до психічних дій, їм закортіло мати свого раба в Інспекції, от через їжу вони підсаджували жучків, які не могли б у мені жити, як ти знаєш. Але вони цього не знали, тому кілька з них я залишив на одязі.

– Все одно це дивно, Ліро.

– Ні, Альфреде, краєм ока я бачив їх карту захоплення сусідньої планети, але вони були не впевнені, чи я зрозумів їх план. Це не військове вторгнення, ні. Це імітація надання прав та свобод, але насправді та ж таки кабала та безправ'я, лише під гарними гаслами.

– Знаєш, Ліро, це твоя найбільш нецікава справа.

– Знаю, Альфреде, але що поробиш. Така в мене робота.

СПРАВА
ПРО ВТРАТУ КАЗКОВОСТІ

Відрядження цього разу тривало більше тижня. Альфред дуже не любив довгі справи, коли ти довго живеш у готелі, не можеш нормально спати, їсти, робити, що забажаєш. Ліра цілком поділяв Альфредові почуття. Кілька тижнів тому Ліра отримав запрошення на конференцію з безпеки на планету Єдиноріг. Їх там зроду віку не було, допоки генетично їх не вивели. Хто перший дав таку назву планеті, вже достеменно ніхто не пам'ятає.

Ці конференції, що проходили раз на три галактичних роки, завжди намагалися розміститися у таких кутках Галактики, куди вели усі туристичні маршрути. Це просто дратувало Ліру, який насамперед цінував унікальність, свободу та відсутність натовпу. Але щоразу оргкомітет обирав одну туристичну перлину за іншою.

Готель знаходився у скелі, неподалік одного з п'яти океанів Єдинорога. Але Альфред категорично відмовився там плавати, стверджуючи, що у цьому туристичному бульйоні він може підчепити будь-що. І воно йому не треба. Залишався один день конференції, і можна пакувати валізи. Чесно кажучи, ані Альфред, ані Ліра свої валізи не розпаковували повністю, з надією, що можна буде поїхати раніше, чи якась нагальна справа покличе.

І вона покликала, але конференцію полишити не вдалося. У готелі, де окрім учасників цього збіговиська (як називав його Альфред) проходила ще сотня різних семінарів, сталося

пограбування. Зникла коштовна прикраса мешканки готелю, якоїсь там Леді фон дер Графуні.

– О, ні, Альфреде, це та гарпія, що ранком виходить на сніданок у хутрі зеленого брундика[5].

– Ліро, може зробимо вигляд, що ще не отримали завдання?

– Вже запізно! Вона іде до нашого столу.

– Ліро, не хвилюйся, я беру її високість та ницість на себе.

До столу у ресторані, де Альфред разом з Лірою снідали, як корабель пливла огрядна жінка з виразом зневаги до усього живого на цьому боці Космосу. Чи вона народилася такою? Чи то таке виховання? Але розмовляти з нею було важко усім.

– Ви інспектор Ліра? – не питала, а скоріш констатувала ця жіночка. – Я – баронеса фон дер Графуні.

– Так, я інспектор Ліра, – не відриваючись від сніданку сказав він.

– Ліро, це ж не чемно, до тебе звертається жінка.

– Так, юначе, слухайте свого прислужника.

– Мого кого?

– Слугу, камердинера, чи хто він у вас. Весь готель бачить, як він за вами впадає ніби вірний пес. (*17*) Звичайно, що так роблять тільки вірні слуги. Я дуже добре знаюся на цьому..

– Отже, слуга. – Дуже тихо промовив Ліра.

Альфред впізнав цей тон. Ще трохи, і від цієї жінки не залишилося б нічого, якби Ліра міг спопеляти поглядом. Одного разу він благав василіска навчити його хоча б перетворювати людей на камінь. «Добре, що той не зголосився», – думав зараз про це Альфред.

– Інспекторе, ви маєте мене врятувати. Я вже порозумілася з вашим керівництвом, і вони дуже зраділи, що ви можете мені допомогти.

[5] Брундик – рідкісна тварина, яка мешкає на планеті Рівз, її хутро має зелений чи фіолетовий колір, полювання на неї заборонено і карається смертю.

– Я не отримував ніяких вказівок, пані Графуні.

– Дер Графуні, юначе.

– Якщо дер Графуні, то я прошу вас називати і моє повне ім'я. Альфреде, будь ласка, видай пані мою візитку, і допоки вона не вивчить моє повне фамільне прізвище, її для мене немає.

Усе це Ліра говорив прямо у вічі навіженій жіночці, яка почала червоніти від гніву, але коли побачила клаптик золотого паперу з ім'ям Ліри, трохи зніяковіла, зобразила щось на кшталт реверансу, але не пішла. Навпаки, її очі заблищали і вона почала торохкотіти.

– Тим паче, пане, тільки ви і можете мені допомогти, хто як не ви маєте розумітися на сімейних реліквіях та коштовностях.

– Альфреде, ми часом з тобою не пропускаємо мою доповідь на конференції?

– Ні, Ліро, – робив вигляд Альфред, що не розуміє натяків.

Йому так кортіло побачити, що далі буде робити ця жінка. У його колекції характерів (була в нього і така) подібні експонати траплялися не так вже й часто. Вихованість на генетичному рівні почали закладати ще при народженні, коли галактичні подорожі стали повсякденністю, а війни та сутички все ж таки виникали, тоді було вирішено вносити деякі зміни у поведінку. Звичайно, що були мешканці таких планет, де подібні зміни не були потрібні. А були й такі, що просто їм не піддавалися. Вочевидь, пані дер Графуні не мала змін у генетичному коді, або належала до радикальної когорти аристократів, які дратівливість та зверхність вважали істинними ознаками шляхетного походження та категорично забороняли вносити зміни у структуру характеру.

– Інспекторе, – не здавалася пані, – допоможіть.

– Ти вже скінчив зі сніданком, Альфреде? – звернувся Ліра до свого друга, ніби поряд не було розлюченої жінки.

– Так, але ж будь чемним. Не роби вигляд, що ця кремезна пані вже зникла з твого поля зору.

– Альфреде, я дуже добре її бачу, навіть бачу те, що зараз вона лусне від пихи. Але розмову з нею закінчено.

– Може зробиш похибку на її вік, вже відверто глузував Альфред.

– Вочевидь пані ну дуже потрібна допомога, Альфреде, інакше вона вже лупцювала тебе за цей коментар своїм раритетним ридикюлем.

– Пані дер Графуні, я вислухаю вас, але лише за кілька годин. У мене дійсно багато справ.

– Я не можу чекати години, у мене зникла важлива річ, без якої я не можу довго знаходитися на людях, – вже плазувала дер Графуні.

– Ми можемо поговорити про це у приватній бесіді у паркові біля готелю, – змилостився Ліра, у нього була алергія на приниження.

– Альфреде, ти з нами?

– А як же ж.

Парк поряд з готелем був дивовижним. Той, хто його створював, не шкодував фарб, мармуру та води. Аркади з фіолетових кущів, які раптом закінчувалися фонтаном чи (7) маленьким водоспадом, арки з дерев брунатного кольору та скульптури диковинних звірів. Усе це мало милувати око. Але Ліра відчував на собі важкий погляд дер Графуні.

– Стережись, Ліро! – раптом почув він крик Альфреда.

Ще трохи і було б запізно, дер Графуні була перевертнем, який зараз хотів поласувати Лірою, а потім Альфредом.

Із її пащі виривалися якісь звуки, Ліра встиг відстрибнути у бік, коли Альфред вже кинув дротика зі снодійним.

– Що це було, Альфреде?

– Вона перевертень, – ніби нічого не сталося пояснював Альфред, ховаючи дротики у сумку, яку завжди носив з собою.

– Навіщо вона напала?

– Вона тобі ранком усіляко натякала на свою проблему, Ліро. В неї хтось вкрав коштовний камінь, який насправді просто не давав проявитися її справжньої сутності. А ти за сніданком зробив цей процес незворотнім.

– Звідки ти це знаєш?

– З твоїх, Ліро, підручників про справжніх та оманливих перевертнів.

– І що ж нам з нею тепер робити? – зніяковів Ліра. Перевертнів він ніколи він у житті ще не бачив.

– Нічого, на її прикрість, був би тут інший інспектор, він би і коштовність знайшов, і на обід до неї пішов. Цей різновид перевертнів ніколи не залишає свідків.

– Ходімо, Альфреде. Думаю, що нам вже час повертатися додому.

– Нарешті, бо ці цукрові ландшафти викликають у мене тугу за нормальним життям. До речі, прикрасу вона не втрачала. Просто їсти дуже хотіла.

СПРАВА ПРО ВКРАДЕНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ РЕЙТИНГ

Увечері, коли сутінки ледве нагадують про наближення ночі, Ліра та Альфред обговорювали, що варто зробити на вихідних. Вони випадали так не часто, що Ліра звик влаштовувати собі графік роботи таким чином, щоб відпочивати, не дивлячись на усі спроби керівництва зробити з нього трудоголіка.

Вихідний Альфред запропонував зробити завтра. У нього завжди були готові дуже правдиві, а головне чесні пояснення, чому Ліра має право на вільний від роботи день. Для цього Ліра був членом багатьох клубів та дуже важливих мистецьких, наукових, спортивних та інших товариств. Коли керівництво вимагало звіту, подібні контакти не тільки покращували реноме інспектора, а й свідчили про його постійну та невтомну працю над собою у налагодженні зв'язків із суспільством. Саме назавтра у Ліри був запланований візит до одного з клубів на маленькому астероїді, який кружляв навколо гігантської промислової планети, дихати на якій нормально не могли навіть місцеві, які народилися під тиском та газом в атмосфері. Їхня шкіра, хутро, ікла не витримували подібних знущань машинного прогресу, тому частина населення почала колонізувати сусідні планети, а інші переселилися у пояс астероїдів, який знаходився неподалік. На одному з таких астероїдів містився Політичний клуб (звісно таємний), куди Ліра мав зайти на пару хвилин. Просто зробити річний внесок, інакше він не міг вважатися повноцінним його членом,

отримувати їх газету та безкоштовний коктейль, а на свята – листівку з привітанням. Ліра з Альфредом вважали це непоганою інвестицією у власний відпочинок та завжди вчасно сплачували внески.

Цього разу Ліра навіть одягнув піджак з емблемою клубу, на якій був зображений астероїд та блискавка, як символ швидкості думки, що об'єднувала усіх членів клубу. Альфреду не дуже хотілося знову залізати у скафандр, і Ліра крізь портал та кілька циклів у зорельоті опинився на цьому астероїді під номером 3ц1. Так він був позначений на зоряній карті. Мешканці звали це місце між собою Триця.

На Ліру ніхто не чекав, він сам обирав маршрут до клубу. Пам'ятаючи, що цей клуб все ж таки був таємним на цьому астероїді.

Величезний хмарочос, у якому Ліра мав знайти цю таємну установу, знаходився у центрі єдиного міста, поміж таких металевих хмарочосів, схожих один на один. Все, що їх відрізняло, це колір даху, який дозволяв зрозуміти, де торгівельний центр, а де знаходиться банківська установа. Ліра мав піднятися на сорок восьмий поверх, пройти довгим коридором та три рази постукати у двері.

Але двері не відчинилися, що було досить дивним. Так, клуб був таємним, але стук у двері – це не данина шпигунству минулих століть, а звичайний вібраційно-генетичний ключ, який мав кожний член клубу.

Ліра постукав ще три рази. За дверима була повна тиша. Якби він не був інспектором, Ліра просто пішов (*9*). І він дійсно пішов, вийшов з цього хмарочосу та перейшов у той, що вікнами виходив на сусідній. Піднявся знову на сорок восьмий поверх, спробував зайти у приміщення, та двері були замкнені.

– Чом би і ні, – сказав собі під ніс Ліра та тричі постукав у двері, які одразу відчинилися.

– Доброго дня, інспекторе, – почув він голос з глибини кімнати. Хтось сидів у кріслі, і тільки невеличкий світловий промінь лоскотав його фірмові черевики.

– Мені не знайомий ваш голос, – відповів Ліра.

– Ми не зустрічалися раніше, але я про вас багато чув.

– Що трапилося з клубом? – спитав Ліра.

– Нічого особливого, його закрили.

– Вчора я отримав від них запрошення.

– Його надіслав я. Новий голова клубу.

– А старого, як я розумію, ви особисто відправили у відставку?

– Ви непоганий детектив, Ліро. Так, він пішов у відставку.

– Чи не зарано ви звільнили одного з кращих агентів розвідки?

– Це трохи несподівано. Звідки вам відома ця інформація?

– Все ж таки, я непоганий детектив, ви ж самі сказали. Вам здається, що закриті клуби, це гарне прикриття вашої діяльності політичних маніпуляторів. Чи ви вважаєте, що неозброєним оком не видно, як цілий астероїд перетворений на штаб-квартиру таємних урядових та неурядових клубів? Ви зі своєю конспірацією так загралися, що на будинках з назвами «Школа» та «Універмаг» не особливо витрачалися на ілюзію: вони у вас прозорі, як і частина мешканців на вулицях, – посміхнувся Ліра.

– Нам здавалося, що ілюзія ідеальна, – буркнув хтось у кріслі.

– На жаль, вона ідеальна для неозброєного ока. Усіх інспекторів довгий час тренують розпізнавати різні види ілюзій, у тому числі й цифрові. Ваші фахівці не найкращі у світі, вибачте, але ваш військовий крейсер на орбіті аж ніяк не схожий на звичайний рейсовий зореліт.

Чоловік у кріслі здригнувся.

– Ліро, – досить злим голосом продовжив він, – тоді ж навіщо протягом кількох років ви розігрували ідеального члена клубу?

– Саме для того, аби впевнитися, що клуб лише прикриття. Я маю передбачити наслідки поширення подібних клубів. Він у вас не один. Їх кілька, у віддалених куточках всесвіту, під різними назвами. Тільки суть їх одна: маніпуляція державами, гуманоїдами та іншими ресурсами, аби не працювати головою чи руками.

– Так навіщо працювати, якщо є (*18*) повно дурнів, які воліють бути над іншими, хоча б і таємно, та виконують заради цього різні маленькі бажання членів клубу, виказуючи тим свою пиху та тупість.

– Ви називаєте зміну клімату на три тижні на планеті Оранка послугою? Коли за кілька циклів був майже знищений урожай, та збанкрутілі корпорації на другий день вже були куплені іншою далекою планетою, а клімат раптом відновився, урожай врятували, але Оранка більше не мала власної економіки і бюджету?

– А вам що з того?

– Як би не ваша пиха та вседозволеність, як би не ваша впевненість у матеріальному світові, який радше зрадить, ніж приречe себе на знищення, я б взагалі нічого з вами не робив. Тип паче, що той, кого ви зняли з керівництва клубом, на вас вже давно нарікає іншим господарям. І сьогодні, за кілька хвилин, за вами мають прийти. Тут вже вам вирішувати: йти зі мною, чи залишатися і чекати своєї нової долі.

– Ви брешете!

– А навіщо це мені?

– Я вам нічого більше не скажу, і нікуди з вами не піду.

– Не мав жодних сумнівів. До побачення, пане голово клубу...

Ліра пішов, навіть не грюкнувши дверима. За кілька миттєвостей він вже був на борту зорельота. Відлетівши на безпечну відстань, Ліра став чекати. Він не відповідав на дзвінки Альфреда. Йому хотілося бути правим, бо він не знав, що саме планують робити нові власники астероїда. Час тягнувся довго і Ліра вже приготувався до сну, увімкнув камеру, коли раптом астероїд почав дивно миготіти, ілюзія з військового крейсера також зникла. Але вже за кілька секунд, нова ілюзія, у вигляді казино, з'явилася на екрані Ліри. Вочевидь, гральна зона більше відповідає суті тих, хто маніпулює долями за гроші.

СПРАВА ПРО ЗНУЩАННЯ НАД МИСТЕЦТВОМ

«Альфред намагався зібратися з думками, щоб навести кілька аргументів змусити Ліру прочитати лекції в академії Інспекторів. Він вважав, що це надає престижу, та батьки Ліри будуть дуже задоволені, що син не вештається галактичними закутками, а у мундирі виступає перед курсантами.

Ліра гаряче заперечував будь-яку можливість стати лектором. Одного разу заради справи він навіть отримав кілька наукових ступенів. І це лише для того, щоб від нього відчепилося керівництво. Бо науковий ступінь дає право на один вихідний день. Було ще кілька привілеїв, типу безкоштовного проїзду у транспорті та відвідання музею. Ліра цим не користувався часто. Але, були й обов'язки. Один з них, це щорічна публічна лекція. Причому Ліра не міг сам обирати місце. Виключення було лише для Академії інспекторів. Але ні за яких умов Ліру туди не можливо було затягнути.

Альфред (*11*) ще раз проговорив про себе, що він хоче сказати Лірі, коли той вийшов з душу.

– Альфреде, ти не бачив мій мундир?

– Він у шафі, як і завжди.

– Добре, в Академії не люблять цивільного одягу.

– Ліро, я добре розумію, ти будеш читати лекцію там?

– Ну майже, Альфреде, – посміхнувся Ліро.

Ця посмішка мала насторожити Альфреда, а особливо те, з якою швидкістю Ліра збирався. Коли двері зачинилися, Альфред підійшов до шафи і побачив, що Ліра взяв

лише верхню частину уніформи, штани залишалися на вішалці.

– Щось мені це не подобається! – сказав собі Альфред. – А може я просто перебільшую? Він не такий вже й розбишака.

Тим часом Ліра і не збирався читати лекцію. Йому необхідно було справити враження на одну особу, а коли розмовляєш по відеозв'язку з міського парку, то вдягатися повною мірою не обов'язково. Він набрав номер на екрані, дочекався з'єднання та швиденько проговоривши код доступу дівчині з його роботи, отримав інформацію, яку Альфреду бачити було не бажано. Бо який то сюрприз, якщо про нього знаєш заздалегідь. Тепер швиденько показатися в Академії, щоб допитливий восьминіг нічого не запідозрив....»

– Знову пишеш фейлетон, Альфреде.

– Пишу. Мені потрібно його надіслати до кінця дня. На Франсині буде ранок, і може мене надрукують вже завтра.

– Невже ці нісенітниці хтось читає?

– Як би не читали, я б не писав, – трохи обурився Альфред. Йому не подобалися коментарі Ліри про його писемну творчість. Хоча Ліра знав, що у кількох виданнях писанина Альфреда досить популярна, навіть серіал хотіли зняти, проте не знайшли джерела його фінансування.

– Добре, не буду тебе відволікати. Працюй.

– Я вже майже закінчив, але не можу придумати кінцівку. Так куди ти йдеш?

– У справах, щось там з мистецтвом. Потім тобі скажу.

Ліра давно чекав, що Альфред буде питати про його нову справу, але не у його правилах було розповідати про неї одразу ж. Він не був вже таким забобонним, але після відвідання планети відьом, час від часу побоювався наврочити.

Вчора ввечері він отримав завдання від керівництва перевірити кілька мистецьких об'єктів, розташованих у різних

частинах однією невеличкої зіркової системи. Вона була відкрита однією із перших, але завжди знаходилася осторонь торгівельних шляхів. У системі було кілька планет, лише одна з них була придатна до проживання. Інші три були величезними, вже застиглими вулканами, які породили на поверхню чудовий камінь, який користувався шаленою популярністю у скульпторів навіть негуманоїдів. Камінь мав властивість співпрацювати зі скульптором через маленькі розумні організми, з яких цей камінь й складався. Не кожному скульптору давалася праця з метаморфозієм. Кожна колонія цих організмів утворювали колективний розум і могли не погодитися бути фонтаном чи балюстрадою. Інші, менш вибагливі, були згодні на інтер'єрні вази, але давні колонії можна було спокусити лише скульптурами, фасадами палацу чи якогось храму, яких у цій частині галактики було чимало.

Ліра мав прояснити, чому раптом основні запаси метаморфозія зникли, а ті, що залишилися були не дуже «говіркими», не реагували на подразники та взагалі ігнорували усі пропозиції роботи.

Для цієї маленької системи це була велика проблема. Усі замовлення були скасовані, а з десяток скульпторів та архітекторів розважали себе у місцевих барах та відверто нудьгували.

Ліра вирішив розпочати не з бару, де інформації було багато, але вона не завжди була об'єктивною, а з однієї з планет, де зникла найбільша колонія метаморфозія. Планета була не дуже комфортною для дихання, важкий скафандр не додавав зручності у пошуках істини. Одна єдина видобувна станція світилася аварійними вогнями. Бо ж не було (*14*) ніякого сенсу працювати. Ліра підійшов до дверей станції, вони автоматично відчинилися. Тут можна було дихати вільніше, кисень (чи інша суміш) автоматично подавався туди, де з'являлася у цьому потреба. У неяскравому світлі, за склом, Ліра розгледів

місце, де начебто востаннє бачили вихід метаморфозія. Зараз на цьому місці виднілася лише чорна діра. Але Ліру не полишало відчуття, що за ним спостерігають.

Тоді він вирішив зробити вигляд, що йому не цікаво, що там робиться у тій дірі, та зосередитися на версіях зникнення колонії. Крадіжка – одразу відпадала. Важко не побачити вантажний зореліт. Навмисне шкодоробство пасувало якнайкраще. Але Ліра був не фахівцем у геології та хімії, щоб зрозуміти, яку трансмутацію елементів треба зробити, щоб зник метаморфозій. Ліра думав, а якийсь дивний рух від чорної дірки його насторожував час від часу. І він не витримав:

– Нумо, покажися! – крикнув він у мікрофон станції.

Це щось завмерло напроти. Ліра придивився.

– Так це ж метаморфозій... – сказав він сам собі. – Я не озброєний. Виходьте, не хвилюйтеся.

За вікном щось шурхотіло та мерехтіло, поступово оформлюючись у невеличкий бархан. Він рухався від чорної діри ближче до будинку, а потім до вікна, де було добре видно Ліру. За кілька хвилин невеличкий горбик метаморфозія зупинився навпроти Ліри.

– Ви посланець? – спитав Ліра у мікрофон. Метаморфозій замерехтів різними кольорами.

– Отже, посланець. Тоді я чимось можу вам допомогти?

Метаморфозій замерехтів ще більше.

– Ваше зникнення, це не викрадення? Ви пішли самі, вас щось налякало? – запитав Ліра.

Метаморфозій раптом почорнів та по ньому пішли сірі цятки, які нагадували здиблене хутро земного кота[6].

– Якийсь митець? – Бархан схилився у стверджувальній позі.

[6] В оригіналі мова іде про тривуса – мешканця планети Осіріс. Тривуси свого часу відвідували Землю та залишили невеличку колонію.

– Дивно, – сам собі сказав Ліра. – Взагалі хтось цікавився мозком метаморфозія? Одну хвилиночку, – сказав Ліра у мікрофон, – я маю дещо перевірити. Зачекайте, будь ласка.

Бархан трохи мерехтів зеленими вогнями очікування. Ліра тим часом швиденько підключившись до комп'ютера, шукав інформацію про метаморфозій з часу його відкриття. І знайшов, що йому саме було потрібно.

– Будь-ласка, іще трішечки. Я швидко, – сказав Ліро у мікрофон, а сам вже робив запит на повноваження диппредставника у надзвичайних галактичних ситуаціях. Отримавши його від керівництва, він звернувся до метаморфозія.

– Шановні галактичні жителі, як уповноважений галактичного уряду, прошу вибачення за знущання над вашим народом та культурою, протягом останніх циклів. Ми обіцяємо захищати ваше право на свободу вибору та розвитку. А також просимо у вас дозволу на проведення наукових досліджень для подальшого встановлення каналу комунікації.

Бархан перетворився на довгу і дуже витончену колону, яка стала абсолютно білого кольору.

– Я можу розцінювати це як згоду на співпрацю?

Колона додала ще трохи золотавого мерехтіння.

– І ще одне делікатне питання: чи бажаєте ви повернення своїх родичів, які були примусово забрані та окультурені без вашого дозволу?

Бархан не змінював кольори, він думав.

– Тоді, я вважаю, що час до вас повертатися дослідникам. Особливо одному. – Посміхнувся до себе Ліра, гортаючи галакнигу під назвою «Розум метаморфозія: гіпотези та докази», з обкладинки якої на нього дивився типовий дослідник, з усміхненим та дуже молодим обличчям у давньому скафандрі піонера, з маленьким зображенням кота. – Думаю, що ви за ним скучили і зачекалися.

За кілька годин Ліра вже покидав планету та не бачив, як метаморфозій зустрічав своїх давніх друзів, які знали, що це не просто камінь, а житель планети, якій має не тільки колективний розум, а й особливе відчуття прекрасного, не дивлячись на важку та задушливу атмосферу.»

– Ось хто поцупив мій рукопис.

– Альфреде, не гарячкуй. Я нічого не цупив. Він лежав відкритий на підвіконні. Ти справді маєш бажання надрукувати ці нотатки?

– Чом би і ні, Ліро! Мені іноді буває сумно, і я відчуваю натхнення писати різні історії.

– Мені не подобається мій образ. Я якийсь шаблонний. Мало опису, емоцій.

– Ти надто прискіпливий. Це так званий мінімалізм. Дуже популярна течія.

– Хочеш сказати, що у тебе кілька варіантів цього? – Ліра тицьнув пальцем у рукопис.

– Так, є ще один сценарій та п'єса.

– Я тебе прошу, ніколи мені їх не показуй.

– Не хвилюйся, їх будуть друкувати у цій частині галактики. А ти, як я розумію, вже отримав нове призначення, і я пакую речі?

– Альфреде, розумієш...

– Ні, не починай. Ми залишаємося. Я так і знав.

– Альфреде (...)

– Не хочу про це говорити. Ліро.

Ліра тихенько зітхнув.

За кілька годин на рукописі з'явилася позначка:

«Далі буде...»[7]

7 На цьому місці текст оповіді обривається.

Примітки:

Планета Ліра – планета, яка знаходиться у сьомому підпросторі зліва від чорної діри, вкрита водою на дев'яносто два відсотки, має один континент. Жителі планети – цивілізації гуманоїдів та восьминогів.

Альфред – восьминіг з планети Ліра. Належить до другої за чисельністю народності планети Ліра. Має здатність до гіпнозу та читання думок, але майже не користується цим. Дихає вільно у воді та на суші. Привітний, не любить скафандри, колекціонує характери, мушлі та педагогічну літературу. У минулому – таємний агент та няня інспектора Ліри.

Інспектор Ліра – гуманоїд, народився на планеті Ліра. Має дуже довге родинне прізвище, яке знає та може вимовити лише Альфред. Інспектором став наперекір прадіду, який мав на нього великий вплив у дитинстві, але вбачав в онукові лише творчу особистість, що має проживати вдома. Фізично та розумово – розвинений. Має вроджений надстійкий імунітет та суперрегенеративні функції організму. Нечутливий до ментальних та фізичних отрут. Інші дані засекречені Інспекцією.

Інспекція (**Галактична Інспекція**) – урядова організація, яка відповідає за безпеку у Галактиці. Має надзвичайні функції та повноваження.

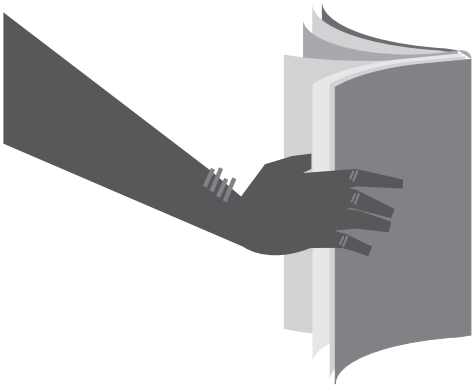

У пошуках Бібліотеки неіснуючих книг

НЕОБХІДНИЙ ВСТУП

«Цикли вселенських пригод», які час від часу з'являлися як приклад міжцивілізаційних контактів, ніколи не вважалися справжньою літературою. З невеликим бажанням включають ці твори у дослідження й сучасні фахівці з давньої галактичної літератури. Це завжди було пов'язано з особливістю сюжету та персонажами (постійна плутанина через їх належність до тієї чи іншої планети, зовнішній вигляд, особисті якості тощо). Намагання дослідників звести докупи численні варіанти однієї пригоди призвели до того, що було вирішено видавати один сюжет з усіма можливими варіантами та коментарями у спеціалізованих фахових оглядах. Тому цей випуск «Пам'яток» саме вирішили присвятити специфічній категорії серед таких сюжетів, а саме історії про контакти молодих та старих цивілізацій, про втручання надістот та наслідки таких подій для звичайних мешканців Всесвіту.

Невеличка повість, яка вміщена у цьому випуску, як приклад подібного твору, під умовною назвою «У пошуках Бібліотеки неіснуючих книг», містить принаймні три сюжетні лінії, які у різних джерелах трактуються відповідно до умов, де, коли та як саме було надруковано книжковий варіант.[1] Перша сюжетна лінія – це залишки героїчних пісень про пригоди нездоланних космічних десантників. Друга лінія – це поява

[1] До уваги не беруться візуальні реалізації цієї повісті з фізичними ефектами (кольорові, смакові, термічні), які не передбачені у цьому виданні через складність реалізації в цій реальності.

надістоти; іноді розмова ведеться від її імені, але такі варіанти трапляються нечасто. Історія про існування та пошуки Бібліотеки неіснуючих книг є третьою сюжетною лінією, яка об'єднує дві попередні та не зустрічається сама по собі, тільки в контексті появи надістоти. Коли та як об'єдналися усі три сюжетні лінії в одній повісті – досі невідомо. Ще однією особливістю цього тексту є його будова: все відбувається на основі спогадів. Твір об'єднує кілька поглядів на одну і ту ж подію, містить асинхронні елементи та неузгоджені моменти, які важливі саме власникові спогадів. Деякі дослідники (їх не так вже й багато) доводять, що такий тип тексту є нехудожнім, збіднілим на емоції та позбавлений загальних естетичних рис, а тому не може вважатися літературою взагалі. В жодному галактичному літературознавчому довіднику також не зазначається, що повість містить виключно фантастичний елемент.

Отже, перед читачем постає непросте завдання повірити, що все це відбувалося насправді, оскільки аргументів проти існування Бібліотеки неіснуючих книг також не існує. Все інше – вільна інтерпретація анонімного автора (авторів). Повість подається в адаптованому скороченому текстовому форматі, з коментарями, зробленими саме для цієї частини цивілізації, як того вимагає новітня Конвенція захисту розвитку молодих планет.

ПОЧАТОК

Що цікавого може відбуватися у відкритому Космосі, коли усі шляхи давно відкриті, пройдені та описані? Певно, що нічого. Хоча, якщо поглянути на численні карти зоряного неба, мабуть, якісь кутки залишаються ще недослідженими.

Різні групи та гуртки аматорів-мандрівників, які збираються по різних закапелках Галактики мріють про ті часи, коли за кожним поворотом не у той бік відкривалася нова зірка, а з нею кричуща небезпека, яка породжувала своїх героїв. Їх пригоди та численні перемоги над собою та зірковою безоднею ставали спочатку цікавими оповідками, та з часом деталі (особливо незручні моменти) забувалися та лишалися лише міфічні постаті та їх вчинки. Космос – безмежний, героїв спочатку ставало все більше, зріс, звісно, й травматизм. Ось саме тоді гуманний (не від людяності, а від наявності гуманоїдів) Уряд створив загін космодесантників. На початку, він складався виключно з військових. Кілька місій, які перетворилися на планетарну бійку, змусили потроху додавати у загони фахівців різних професій. Не тільки для того, щоб підлатати шкіру, чи провести психоаналіз у довгому перельоті, а й для того, щоб зрозуміти цінність контактів та відкриття.

Рік за роком, століття за століттям космодесантники перетворилися на могутню структуру з власним керівництвом та історією, сторінки якої й досі пишуться.

За умови множинності Світів, події творилися тоді так, як відомо тому, хто творив ті Світи, а потім, якось про них зовсім забув.

Загін перебував напоготові. Хто чи що надавало відомості та географічні координати, звідки нібито надійшов сигнал про допомогу, вже підзабулося у голові командувача. Йому здавалося, що він не пам'ятає своє прізвище, допоки рядовий у багнюці не звернувся до нього:

– Командувачу Жбун, Тіні ще не виходила на зв'язок, а мала це робити кожні 30 циклів.

Командувач Жбун, а це був саме він, підкорювач планет та поціновувач високої кухні, перестав приховувати роздратування та гаркнув у відповідь:

– Іртине, сховайтеся у кущах, не порушуйте субординацію, я сам знаю, коли мені вже час хвилюватися.

Іртин зник у кущах яскраво синього кольору.

– Увімкніть режим «хамелеона», Іртине. Скільки вас можна цьому вчити. Раптом ця рослина харчується такими як ви, тільки не кажіть, що перед висадкою ви ще й щеплення не зробили?

Жбун не мав жодного бажання вступати у конфлікти з підлеглими, але статут є статут. Йому не дуже кортіло відсилати на базу доповідну про якусь відкушену частину тіла підлеглого.

Ця місія на планеті Жерло набувала усіх ознак виходу з-під контролю; сигнал від Тіні зник, а прохання про допомогу лише посилився.

– Тіні, доповідайте, – спробував ще раз вийти на зв'язок командувач. У відповідь він почув лише сильний вітер цієї вже набридливої планети. Статут наказував ще трохи почекати, ніж виступати на пошуки вже зниклого члена команди.

Раптом ефіром промайнув який дивний звук, схожий на голос Тіні. Ні, він не свідчив, що все погано, навпаки, Тіні посміхалася, що було дивно. Вона ніколи не посміхалася, скільки знав її командувач Жбун. Аж раптом Тіні почала голосно просити: «Ні, Крапля, будь ласка, не роби цього!».

Чекати більше Жбун не міг...

З нотаток Дж. Зяки

Проте перервемося на хвильку та перенесемося туди, звідки все це почалося.[2] На одну невеличку планету, де збираються різні письменники, або ті, хто себе такими вважають. Вони обрали це дивне місце, бо хтось колись казав, що це обов'язковий пункт, після якого ти точно будеш відомим.

Багато хто вірив у цю нісенітницю, тому бари та готелі там ніколи не були порожніми. Кожен з новоприбульців мав програму відвідин особливих місць, але далі першого чи другого пункту мало хто доходив.

Одним з таких початківців став Дж. Зяка. Молодий, обдарований хлопець, який не бачив себе поза літературними досягненнями та був ладен зробити усе, аби його оповідання стали відомими на усю Галактику. Так, вам не почулося, він був досить амбітним хлопцем. Зійшовши на цю планету, він одразу виконав два пункту з маршруту. А саме: відвідав гору та готель, де колись зупинявся видатний Гельваній (хто це, вже ніхто не пам'ятав, але любили казати, ну що ось тепер, як Гельваній я буду писати). Чи гельванієвський дух разом з нами. Ну щось типу такого.

[2] Ліричні відступи та художні описи у тексті цієї повісті вимушено мають замінити візуальні ефекти, які не ввійшли у це видання із зазначених вище причин.

Зяка дуже швидко просочився гельванієвським духом та перейшов до третього пункту. Пошуку справжнього героя для майбутнього оповідання. Саме тут у нього й виникла дилема. Або варто знайти когось, або самому стати цим героєм. Зяка знав, що бути героєм, навіть у XXIII столітті, штука травматична, тому ще вагався, чи варто йому самому брати на себе таку відповідальність та ставати героєм.

Часу на пошуки у нього також було небагато. Чому небагато, бо слава не може чекати. Оповідь мала бути готова як найшвидше, герої на цій планеті не траплялися на кожному кроці. Зяка, який вже був, розчарувався у намірах, раптом почув гуркіт зорельоту. Великого, такого, який може перевозити не одного – купу героїв. Зяка затаївся за пагорбом, він одразу зрозумів, що має потрапити на цей корабель, щоб це йому не коштувало.

Навіть якщо він не знайде матеріал для натхнення до героїчної оповіді, принаймні у нього буде нарис про проникнення на військовий корабель. Як ви вже зрозуміли це і був саме корабель командувача Жбуна.

Інтуїція не зрадила майбутнього письменника, там, куди він потрапив, героїв було багато. Але хто з них міг собі уявити, що вони є потенційними жертвами літературного генія та надзвичайного дару вигадування.

Зяка скористався старим, як світ прийомом: вирішив сховатися у вантажному відсіку. Зупинка на цій планеті тривала не дуже довго, тому перевіряти цей відсік ніхто не збирався. Коли корабель набрав швидкість, а планета залишалася далеко позаду, Зяка вирішив, що вже час про себе заявити. Але як пояснити свою появу людям та не зовсім людям, яких ти не знаєш та які тебе зовсім не чекають?

ЗНАЙОМСТВО. ВЕРСІЯ КРАПЛІ

Коли корабель відірвався від поверхні, Зяка збагнув, що накоїв, але було вже запізно. Щоб не повторити долю деяких своїх попередників, які занадто довго тягнули зі знайомством, майбутній автор пригодницького роману почав гупати у двері вантажного відсіку. Сріблясті двері лише тихенько дзенькали, ніби глузували із Зяки. Так би йому сидіти довго-довго, якби не комп'ютер, який порахував, що сукупна вага усього, що було всередині, дещо збільшилася. Зупинити вихід у простір було вже неможливо, тому командувач Жбун отримав повідомлення про зміни у вазі, лише після виходу з поля планети. Він не звернув спочатку особливої уваги на це. Оскільки знав, що дозволив собі слабину у трактирі: дві (ну може три порції) надзвичайного десерту. (Зяка був би не в захваті від думки, що важить, як два десерти). Зяка гупав і гупав, допоки робот не відчинив двері відсіку. За мить Зяка був доставлений на місток командувача Жбуна, який з ранку мав передчуття, що день буде не дуже вдалим.

– Дайте вгадаю, – не встаючи з крісла, проговорив Жбун. – Шукач пригод? Потреба у новому сюжеті? Втеча від стабільності?

Зяка почував себе незручно під пильним оком командувача, він навіть не помітив команду зорельота, яка усміхалася, дивлячись на цю сцену. Зяка дійсно був не першим, хто проникав на цей корабель. Кожного разу Крапля, так звали корабель, свідомо пропускав порушників. Пілот та механік Тіні Сворт, крухліанка, воїн та сопланетниця зорельоту, говорила, що той веде статистику для дослідження. Хоча насправді у них був тоталізатор, де робилися ставки на «причину» проникнення.

– Мені дійсно був потрібен сюжет для пригодницького роману, пане капітан, – остаточно зніяковів майбутній письменник.

– Він не капітан і його бісить, коли хтось його так називає, – почувся голос десь згори.

– Крапля, це твоїх рук, чи що там у тебе замість них, справа?

– Командувачу, не галасуйте.

– Я буду галасувати, я тут головний.

Зяка не розумів, що відбувається. Безумовно він знав про штучний інтелект, бачив, користувався сам. Але, щоб корабель сперечався з людиною. Таке обов'язково треба занотувати.

– Командувачу, пригальмуйте, я реєструю зміну мозкових хвиль нашого гостя. Він вже міркує над сюжетом. До речі, ім'я «його блакитності» Дж. Зяка.

– Звідки це йому відомо? – ошелешено промовив Зяка.

– Що тут дивного, – всміхнулася Тіні. – «Крапля» знайшов твоє фото у базі. На великому екрані з'явилося зображення Зяки з дипломом випускника школи. Його блакитна шкіра була всіяна чимось блискучим.

– А чого ти тут блищиш? – подав голос невеличкий чоловік у робочому комбінезоні. То був другий пілот Іртин.

– Це – пилок квітів, яким традиційно всипають випускників школи. Кажуть, що на щастя.

– Ну, то точно так і є, малий. Тобі пощастило. Ми мали скидати мусор як раз з того відсіку, куди ти забрався, – всміхнувся Іртин.

– Тихіше, малий, не треба сповзати на пол. Ти живий, ми не пірати, мусор ще на місці, так що за кілька світових миль, ми повернемо тебе туди, звідки взяли.

Командувач Жбун мав прийняти якесь рішення. Йому доводилося подорожувати з такими шукачами пригод, як Зяка, але що саме доповідати керівництву він не мав жодної уяви.

З нотаток Дж. Зяки

Ранком, коли над планетою зійшло її третє сонце, на перехресті шляхів проявилася Бібліотека неіснуючих книг. Її появу ніхто не помітив, вона майоріла кілька миттєвостей, щось з собою прихопила та пішла туди, де її знову ніхто не чекав.

Мандруючими бібліотеками вже здавна ніким не здивуєш, проте Бібліотека неіснуючих книг бентежить багатьох шукачів пригод та звичайних авантюристів, які не полишають надію збагатитися за будь-яку ціну. Кажуть, що там є усе: від найжахливіших неіснуючих книг та найсміливіших за сюжетом романів на усіх мовах Всесвіту, від непроявлених картин та непроторенних мап світів, є, кажуть, навіть недописані листи якоїсь там графині, що спричинила культурну революцію. Той, хто колись знайде вхід до цієї Бібліотеки, вже ніколи не зможе сприймати життя як раніше. Саме це і зупиняло більшість, яка бачила цю споруду на власні очі; кому ж хочеться змінювати своє звичайне, лінійне, впорядковане буття.

З бортового журналу Краплі

– Чому саме я? Чому? Мені остогидлі ці вимоги до соціальної роботи. Лише годину я маю відповідати на питання нужденних, але саме нужденних серед них не траплялося. Одна частина жалілася на уряди, які мені взагалі не відомі, інша частина звинувачувала усе суще у своїх проблемах: від відсутності улюблених цукерок у магазині до неправильного розміру якихось особистих речей. Лише одна людина потребувала дійсно допомоги, але вона просто помилилася номером.

– Скажіть, командувачу, яким чином та коли й що породило цю армію інфантильних слизняків, які самі не те що не можуть, а й не хочуть розв'язувати власні проблеми.

– Іртине, що це за поведінка, ви ж офіцер. Одна година не може так вплинути на такого, як ви.

– Командувачу, болота Марени та піски Джуриса – це забавка у порівнянні з цим нескінченним скиглінням.

– Не перебільшуйте, Іртине!

– Не вірите, командувачу? Спробуйте самі. Сідайте. А я подивлюся.

На панелі замиготіло кілька кнопок, усі різного кольору: зелена позначала не дуже важливе питання, жовтогарячий колір – питання актуальне, проте може почекати, а червоний колір – невідкладне питання. Командувач Жбун дивився на червону кнопку, яка миготіла, як скажена. Ані жовтогаряча, ані зелена не подавали після активації жодних ознак життя.

– Тисніть, командувачу.

– Не вказуйте, що мені робити, Іртине.

Командувач натиснув червону кнопку, і з динаміка пролунав гуркіт. Жбун не очікував такого та відринув від панелі. Потроху, отямившись, він зменшив звук, увімкнув приглушувач шумів та почув стандартний код допомоги. Не вагаючись, він вручну ввів координати та оголосив по корабельному радіо:

– Усім приготуватися до надсвітового стрибка. Корабель спружинило, за мить він зникнув на радарах цієї частини Галактики, щоб з'явитися за мить у старезному Космосі, куди навіть досвідчені космодесантники намагалися не потрапляти.

Командувач Жбун не мав часу на страхи та роздуми, коли хтось потребує допомоги.

Стрибки між Світами ще та пригода.

З щоденника Тіні

Щось величне та швидке рухалося на зореліт. Команда спостерігала з величезною цікавістю за феноменом. Швидкості ухилятися від нападу цього велетенського «чогось» вистачало. Але й «це» не намагалося нашкодити, лише змушувало летіти швидше та маневрувати серед метеоритів, особливо великих у цій частині Космосу.

Зяка спокійно сидів у кутку та щось там собі писав. Йому було не цікаво. Раптом він підвівся, пройшов повз екран на якому це «щось» стрибало, та вказавши на якесь невеличке почервоніння на цьому «щось» просто сказав: «Він знову втік з дому», – і пішов собі.

Команда зніяковіла.

Рація на кораблі знову ожила проханням про допомогу, але шум у динаміках не давав змогу розібрати щось. Зяка знову зайшов у рубку:

– А чому ви не відповідаєте?

– На що не відповідаємо? – почав сатаніти командувач.

– Як на що? На запит приєднатися до пошуків.

– Пошуків чого? – червонів Жбун

– Ну як чого? Того, що миготить у вас тут на екрані. Цього. – Тицьнув Зяка у «щось». – Він знову втік. Робить так іноді, коли йому нудно.

Команда, яка затамувавши подих дивилася на вже червоного від гніву командувача та абсолютно спокійного Зяку, чекала на кульмінацію.

– Пане Зяка, якщо ваша ласка, – почав Жбун, – поясніть нам усім, хто втік, куди, і чому.

– Командувачу Жбун, не червонійте так, вам це не личить. Ну, що ви як маленький. Ви ніколи не бачили мандрівного Зоряного пилу? Він живе разом з титанами на цьому боку Галактиці, і іноді просто тікає, бо йому сумно.

– А воно розумне? – спитала Крапля.

– Так, цілком. Але його мова дуже давня. Тому, мабуть, ви її не розумієте.

– А Ви, пане, отже її розумієте?

– Та, трохи, – відмахнувся Зяка. – Читав колись підручник. О, дивіться, а ось і його співмешканець. Зоряний пил дозволяє про себе дбати, але не визнає слова «господар».

На горизонті з'явилася величезна фігура, вона вільно рухалася крізь метеоритний дощ, ніби не помічала невагомості, тому що рухи цього велетня були виважені та впевнені.

Зяка заметушився, гайнув у бік, щоб зникнути з поля зору, але був спійманий Жбуном за комірець та повернутий назад.

Велетень вже наблизився достатньо щоб можна було розгледіти його обличчя та статуру: він був червоний, шкіра миготіла, здавалося, що він ось-ось спалахне. На обличчі можна було розгледіти дві тоненькі трубочки, які тягнулися до носа. Червоношкірий помахав привітно кораблю і ніби попросив пригальмувати.

– Усім бути напоготові, – скомандував Жбун. Зяка утиснувся у крісло та прикрив обличчя блокнотом, який ніколи не випускав з рук. З гучномовця пролунали булькаючи звуки.

– Увімкнути перекладач.

– Командувачу, перекладач не може визначити мову, – відповів корабель.

– Зяка?

– Добре, добре. Я спробою.

Зяка підійшов ближче до ілюмінатора, так щоб краще було видно здорованя. Чемно вклонився, приклав руку до чола, потім до грудей та почав видавати булькаючі звуки, які були мелодійними та ніжними.

Червоношкірий велетень посміхнувся, також злегка схилився та, раптом, повернувся спиною, де у нього, о диво, замість потилиці було ще одне обличчя.

Команда корабля зніяковіла знову, але Зяка продовжував мелодійно булькотати.

– Командувачу, – Зяка повернувся до Жбуна, – пан Двочасовий хотів би з Вами поговорити.

– Яким це чином?

– Пан Двочасовий знає міжгалактичну, тільки-но, будьте з ним трохи привітнішим ніж зазвичай.

– Він ще буде вчити мене, – буркнув Жбун.

– Вітаю, пане Двочасовий, я – командувач Жбун. Чим я можу Вам допомогти?

– Командувачу, – пролунав у динаміку на весь корабель голос велетня. – Я такий радий, що ви почули мій виклик та прийшли на допомогу. Зоряний пил, він образився та зник у просторі. Він не їв, не грався зі своїми улюбленими речами, не дивився на сходження планет. А ще, його щось дуже налякало. І я ніяк не можу вмовити його повернутися. Погані емоції, відсутність їжі та космічний вітер легко перетворить його на чорну діру, а мені б цього не хотілося.

– Чим саме ми можемо вам допомогти?

– О, командувачу, просто політайте біля нього туди-сюди, туди-сюди.

– Ми що іграшка?

– Ну, наче б то, – зашарівся пан Двочасовий. Він подумає, що це нова забавка, а пан Зяка зробить, те, що вміє, і все буде добре. Так?

– Так, пане Зяка? – знову почав гарячкувати Жбун.

– Зроблю все що зможу.

Пане Двочасовий трошки відійшов від корабля, Крапля набрала швидкість, і почала «дражнити» Зоряний пил. Той

удавав вигляд, що йому однаково, але потроху захопився грою та почав виробляти спіралевидні кульбіти, намагаючись огорнути корабель усім своїм зоряним тілом. Зяка закляк, спостерігаючи за цим дивом та щось говорив собі під ніс, трохи похитуючись. Зоряний пил перетворився на невеликий шар, потім створив тоненький щуп та крізь оболонку корабля торкнувся зяченої руки. Мить і Зяка з пилом перетворилися на єдине ціле, ще мить, і вони – розділилися. Зоряний пил побачив пана Двочасового та стрімко опинився у нього на руках.

Все відбулося настільки швидко, що командувач та команда так і залишилися на своїх місцях, коли Зяка пішов з каюти, помахав перед цим рукою велетню та Зоряному пилу.

– Командувачу, дякую!

– Прошу, пане Двочасовий. У мене тільки одне питання...

– Вибачте, командувачу Жбун, у вас не одне питання. Але я скажу вам таке, Зяка зняв переляк та повернув Зоряний пил до тями. Я йому вдячний, як і вам. Не ображайте хлопчину. У вас чудова команда. Успіхів Вам і мій маленький подарунок: я трохи підсилив двигуни вашого корабля, раптом Зоряний пил захоче трошки погратися.

– Ну що, командувачу, рушаймо?

– Рушаймо, Крапля.

Зореліт набирав надсвітову швидкість, а пан Двочасовий тихенько розмовляв зі своїм другом, який обернувся навколо велетня.

– Не бійся, тебе більше ніколи ніхто не скривдить. Я обіцяю. Час поїсти, мій маленький. І передати вітання батькам Зяки. Ох і чудне ім’я він собі вигадав.

КРАПЛЯ ЗГАДУЄ

За кілька циклів, коли команда трохи відпочила та прийшла до тями від карколомних пригод, командувач отримав нове завдання. Як завжди треба робити те, що не дуже подобається.

Світське життя і в Космосі світське життя, мода на таке, як не дивно, прийшла з Землі (порівняно молодої, нерозвиненої цивілізації). Скільки не дуже розумних представників цього типу існування командувач Жбун діставав з таких місць, куди розумна істота ніколи не піде. Кажуть, що одного разу, знімаючи «зірку» Всесвітньої спільноти гарного профілю, у Жбуна увірвався терпець і він хотів ту «зірку» залишити біля жерла вулкану. Оскільки вона, «зірка», верещала, що не піде, бо на неї дивиться трильйон глядачів, і вона не може їх підвести раптовою втечею. Те, що «зірка» була вдягнена у пір'я, яке вже трохи підсмажилося, її не лякало, навпаки, трансляція набувала особливого запаху.[3] Річ у тім, що еволюція людства не дуже вплинула на культуру самолюбства. Існували різні групи, які пропагували наявність особливості (не йдеться про розум чи професійні якості), як ознаку цивілізації. І чим ця особливість була дивнішою, тим краще. В цьому випадку «зірка» належала ще й до групи «Нюхачів, адептів запаху і смаку». Вони мандрували у пошуках нового запаху, не обов`язково гарного та приємного. Лідер цієї групи був відомий тим, що просидів у найсмердючішій багнюці Всесвіту. А тут така нагода: попіл, вулкан, смажене пір'я. Вмовляння Жбуна, що це все закінчиться швидко, новим, але досить «пекучим» досвідом для «зірки», не бралося до уваги. Тоді Жбун просто кинув її до броньо-

[3] У візуальному виданні запах смаженого пір'я передано надзвичайно реалістично

ваної машини та з зірковими стенаннями, які приглушили виверження вулкану, вивіз звідти.

Трохи згодом, після надзвичайного успіху у послідовників, Палаюче пір'я (таке нове прізвисько отримав адепт-нюхач) буде розповідати, як особисто врятував кремезного Жбуна.

З нотатків Дж. Зяки

Другий пілот Іртин роздивлявся мапу:

– Командувачу, вам не здається, що ми досить дивно отримуємо завдання з Центру?

– І чим вони дивні?

– Тут є якась схема, послідовність...

– Іртине, ви багато думаєте останнім часом. Прямуємо до системи Пляцків. Забираємо вантаж і далі по курсу.

Система Пляцків була дійсно схожа на такі собі пляцки. Коли вона була включена до Зоряних мап, з'ясувалося, що там є кілька пречудових планет з ідеальним кліматом для гуманоїдних рас. Нічого такого особливого, але чисте повітря вже є ідеальним кліматом.

Зяка нервово жмакав нотатник, він хотів звернутися до Жбуна, але кожного разу ніяковів від його командного голосу. Іртин через плече Зяки глянув у його записи.

– Ого, ти плануєш відвідати усі ці сімдесят сім бібліотек?

– Я мушу це зробити!

І стільки відчаю було у його голосі, що навіть Крапля трохи пригальмувала.

– Що там у тебе? То не ті переліки, що так ретельно були переглянуті за ці дні у моїх файлах?

– Вибач мені, Крапля. Я скористався трохи твоєю базою даних.

– Ну не так вже й трохи. Якщо я вірно розумію, ти не тільки складав перелік, а ще й маршрут?

– Дай-но погляну, – вихопив Іртин з рук Зяки нотатник. – Точно, це – мапа, але почекай, вона не з цієї частини Всесвіту.

– Як це не з цієї частини? – не витримав Жбун, який недовірливо дивився у бік Зяки. – Вивести її на загальний екран, Краплю!

Мить, і сотнями світлячків замиготіла дивна дорога поміж Світів, трохи звивиста, трохи петляста, але вона мала свій початок та кінець.

– Ти поясниш нарешті, що це? – спитав Іртин Зяку.

– Іртине, не гримай на мене. Я все поясню. Мені треба туди. – Тицьнув Зяка у екран, де все ще миготіли карта. – Дуже треба.

– Що в усі сімдесят сім місць?

– Якщо пощастить, то трохи менше.

– Сімдесят шість?

Зяка насупився.

– Твої нотатки містять лише координати. Мені так набридли твої недомовки, Зяка. Кажи швиденько, що ти знову задумав?

– Нічого особливого, командувачу. Я просто шукаю книгу.

– Так я тобі й повірив.

– Клянуся. Шукаю книгу з Бібліотеки неіснуючих книг.

– Ти сам зрозумів, що щойно сказав.

– Почекайте, командувачу, – схопилася Тіні. – Зяка, ти хочеш сказати, що використав базу даних Краплі, щоб прорахувати можливе місце знаходження Бібліотеки неіснуючих книг?

– Він почервонів. Отже, так. І чому я один не знаю про цю бібліотеку, – почав гарячкувати Жбун.

– Це не дивно, командувачу. Там, де ви народилися, про неї ніколи не чули. А там, де росли ми з Іртином, багато недосвідчених молодиків кидалися на пошуки цієї Бібліотеки.

Кілька моїх друзів були повернуті більш менш живими ще на стартах зорельотів.[4]

– Що у неї такого особливого, Тіні, що ви такі занадто схвильовані?

– В тому то і справа, що все, і нічого. Легенда каже, що Бібліотека сповнена того, що прагне той, хто її шукає. Вона може відкрити свої двері, але не випустити з них. А ще там водяться чудернацькі дивовиська, які ставлять дивні питання, – мрійливо додала Тіні.

– Десь я вже це чув, – скептично буркотів Жбун. Адже його команда перебувала в якійсь ейфорії, ніби вперше побачили черевного дракона з планети Блюмка (а там є на що подивитися: хоча б, як він сам себе вивертає навиворіт, коли сонце заходить, і наступає лютий холод).

– ... якщо пощастить, то побачиш ти красу Всесвіту, або його печаль, схід мудрості та поталу невігластву. Тримайся полиць, пестуй знання..

– Іртин, може досить цих дивних і нудних слів.

– Командувачу, але ж це давня пісня про Бібліотеку. Ми всі її співали у дитинстві.

– А тепер трохи реальності. Отже, ти – Іртине, ти – Тіні, стали зоряними пілотами з абсолютним доступом до мап? І жодного разу не намагалися відшукати цю Бібліотеку? А якийсь маленький Зяка за кілька циклів знайшов сімдесят сім варіантів місць її можливого розташування?

– Командувачу, ми думали, що то дитячі витівки.

– Такі дитячі, що ти мені співав пісень, Іртине?

– А може там нема нічого, Зяка просто помилився, – обурився другий пілот.

[4] У деяких списках цієї повісті трапляється ігрове поле за мотивами пошуків Бібліотеки неіснуючих книг. З правилами гри та її зовнішнім виглядом можна ознайомитися у довіднику «Ігри» за редакцією Академії гральних наук.

– Крапля, покажи ще раз ці координати.

Маленькі цяточки світла стрімко наповнила форма, мить – і на екрані миготіли картинки сімдесяти семи бібліотек з різних Світів.

– Все одно ми маємо прямувати до системи Пляцків, – вже сатанів Жбун.

– Не хочу вас розчаровувати, командувачу, але Зяка про це вже подбав і знайшов таку собі бібліотеку в тій системі.

Зяка похнюплено дивився на команду корабля. Його витівки ставали чимдуж дратівливими, і він розумів, що ще трохи та бовтатися йому у рятівній капсулі у відкритому Космосі.

На допомогу йому прийшла Тіні.

– Командувачу, нумо візьмімо його разом з собою на Пляцок, нехай понишпорить. Може щось знайде, а буде погано себе поводити – залишимо його там. Нехай добирається до дому як хоче.

Жбун не був вже занадто кровожерливим. Але Зяка йому просто впікся. Тому пропозиція Тіні здалася йому розумною. Дійсно, Зяка, здається, досі не зрозумів усієї відповідальності космічного патруля. «Крапля» теж була не проти такого плану. Хоча, її ніхто і не питав.

Система Пляцків стрімко наближалася, стрибок був не дуже м'який і команда оговтуватися у кріслах. Зяка сидів тихенько, ніби боявся, що його залишать на Краплі, і він не побачить омріяну бібліотеку.

Ще трохи і зорепорт надав дозвіл Жбунові на посадку, випитавши усе про вантаж. Бо планета Пляцок з системи Пляцків не відзначалася не тільки фантазією, а й вимагала в усьому точності та формалізму. Жили там усі за таким принципом, і нібито непогано жили, але сумно. Тому час від часу запрошували «неформальних» гостей у місто. Тобто, живуть собі пляцкіанці, ходять на роботу, все за формою, а тут су-

сід – раз, і вийшов у картатих штанях. Ганьба! Але якщо це запрошений «неформальний» гість, то ганьба санкціонована, а отже формальна. Люблять пляцкіанці полоскотати собі нерви ще й специфічною музикою чи їжею. Коли, наприклад, «зелений брункль» (щось на кшталт земної картоплі) не варять, а смажать. Кошмар? Кошмар! Але санкціонований. На такі випадки були передбачені дні санкціонованого шаленства. Але Зяка та команда Краплі прибули у звичайний день, сповнений формальностей. Тому вийшли у місто лише після заповнення двохсот різних формулярів. Зяка видихнув, змахнувши піт з чола, коли дописав останній формуляр та вийшов із зорельоту. Що тут почалося. Гуркіт сирен, миготіння вогнів, десяток працівників митниці чимдуж бігли до Краплі.

Командувач Жбун напружився.

– Хто з вас Зяка? – на бігу кричав невеличкий пляцкіанець.

– Він! – ткнули пальцями у нього Тіні та Іртин.

– Йому не можна сходити.

– Чому це? Я щось порушив?

– Саме так, пане, у вас не відповідність між двадцять третім та сімнадцятим формулярами, де йдеться про місце отримання освіти. Це грубе порушення, і ми маємо право вам відмовити у перебуванні на цій планеті.

– Але ж, але ж... – белькотів Зяка.

– Ніяких «але ж». Намагання виправдатися ще більше обтяжує вашу провину. Негайно зачиніться у кораблі.

Жбун легенько підштовхнув Зяку в середину Краплі. Команда швидко впоралася з вантажем, і через кільки миттєвостей Крапля з похнюпленим Зякою вже була на орбіті.

– Ти зробив якійсь висновки?

– Які висновки, командувачу?

– Усі папірці мають бути правильно оформлені. Завжди. – усміхнувся Жбун.

КРАПЛЯ ЗГАДУЄ

Наступні кілька циклів, допоки команда чекала на нові розпорядження, командувач спостерігав за пригніченим Зякою.

– Юначе, не варто так хнюпити носом. Тобі все одно є що писати у мемуарах. Ти ж їх напишеш?

– Командувачу, ви не розумієте, мені конче необхідно знайти цю бібліотеку.

– Нічим не можу тобі допомогти. За кілька сотень парсеків наша місія буде завершена і Крапля повернеться на базу. Тебе туди також доправимо.

– Командувачу, будь ласка. Ну, зробіть мені кілька зупинок. Я швиденько. Ми тут з Краплею порахували, ось два найімовірніших місця знаходження бібліотеки.

– Крапля, а чому про це я дізнаюся не від тебе?

– Командувачу, нічого особистого. Зячка був дуже люб'язний, і що мені тут порахувати, пару трильйонів інформаційних потоків.

– Твої здібності, Крапля, мені відомі.

– А якщо відомі, то чому ви так їх не використовуєте?

– Тому, що поки я тут головний.

– Тоді самі і робіть усі розрахунки.

– Крапля, годі сперечатися, – Тіні намагалася вгамувати Краплю. Характер корабля був непростим. І одного разу опинитися на іншому боці Галактики через дрібну сварку не дуже вже і хотілося.

– Тіні, я не сперечаюся з командувачем. Він не розуміє очевидних речей, ми вже знаходимося на шляху пошуків Бібліотеки.

– Яким це дивним чином?

– Наші розрахунки з Зякою потрапили у щоденний звіт,

який, як ви знаєте командувачу, кожного дня надсилаю у Центр. Звідти прийшло повідомлення дотримуватися курсу, який Зяка вам запропонував. Випереджаючи ваше питання, а що там нам робити, відповідь прийшла проста – патрулювати. Центр занепокоєний занедбаними шляхами. Раптом там небезпека, пірати тощо.

Жбун був би радий нагримати на усіх разом і кожного окремо. Але наказ є наказ.

– І як довго нам патрулювати цей відрізок Галактики?

– Не довго, командувачу. Центр пропонує вибірково облетіти кілька координат на ваш розсуд.

– От так просто, аж не віриться! Де криється причина, Крапля?

– Ну, облітати треба траєкторією, яку розрахував Зяка. Зайти в одному просторі, вийти в іншому, та спробувати повернутися в ту саму точку звідки вийшли.

На екрані знову з'явилася мапа, яка все більше нагадувала старовинну викривлену штуку відому під іменем Мьобіуса.

Іртин та Тіні подивилися на Жбуна, Жбун на Зяку.

– Ви чого? Тут є кілька точок, де можна трохи прискоритися, там є часові аномалії.

– А з тих аномалій хтось повертався?

– Іртине, я хіба схожий на душогуба. Звісно повертався. У кого є точні координати, взагалі нічим не ризикують

– Командувачу, Центр просить прискорити експеримент.

– Прискорити. Добре, Краплю. Зяко, якщо з моєю командою щось трапиться, ти за все будеш відповідати.

– Командувачу, – Зяка виглядав рішучим як ніколи. – Я за все відповім. Не хвилюйтеся. Давайте вже стрибнемо.

– Крапля, готуйся до першого стрибку за координатами. Відчуєш сумнів – одразу неси нас назад.

– Звісно, командувачу. Починаю відлік: п`ять, чотири, три, два, один.

Але нічого не відбулося. Крапля не зрушила з місця.

– Крапля, ще раз. Стартуємо.

– Командувачу, я намагаюся, нас щось тримає.

– Цього не може бути. Ти один з найпотужніших зорельотів.

– Командувачу Жбун, ми не самі.

– Тіні, код червоний. Надзвичайна ситуація. Незапланований контакт. Нас узяли на буксир.

Зяка заворожено дивився на велетенський корабель червоно-чорного кольору, який за допомогою силового променя тягнув Краплю до себе.

– Крапля, ти мене чуєш.

– Чую. Але зрушити з місця не можу.

– Тіні, Іртине, бути напоготові.

Підтягнувши під свій бік Краплю, корабель-велетень зрушив з місця. Ніби просто підібрав фігурку, яка йому сподобалася.

Жбун намагався не панікувати.

– Крапля, спробуй зв'язатися з кораблем за допомогою універсального коду.

– Вже зроблено, командувачу. Чекаю відповіді.

Час тягнувся і тягнувся.

– Крапля, зроби запит ще раз. На усіх відомих тобі мовах.

– Дивна відповідь, командувачу.

– Швидше, Крапля.

– Нас питають, чи готові ми стрибати?

– Куди?

– У паралельний вимір. Ми знаходимося на перехресті Світів. Цей корабель – провідник. З'являється на вимогу та переправляє судна на той бік.

– Зяка, Зяка. Що ти ще нам не сказав до того моменту, поки ми не опинилися на іншому боці Галактики, чи в іншому Вимірі, де гуманоїдів взагалі не буває.

– Командувачу, присягаюся, тут немає моєї провини. Раніше корабель обирав свій шлях сам.

– Крапля, спитай: ми можемо пройти самі?

– Ні, командувачу, вони кажуть, що тепер це заборонено, і варто розрахуватися за можливість пройти цим вузеньким, але коротким шляхом на той бік.

– Це законно?

– Ні, але ви бачили їх розміри.

– Спитай, як ми можемо з ними розрахуватися?

– Кажуть, що ми можемо віддати їм малого. У них поменшало рабів.

– Зяку? Ні, його мучити буду я сам особисто. Одразу видно, що ми знаходимося поза цивілізацією. Рабство. Придумали таке.

Корабель-велетень мовчав. Жбун також. Він не розумів, навіщо такому велетню тримати Краплю.

– Крапля, може вони тебе вже не тримають?

– Думаєте, я не перевіряю. Ще тримають.

– Що тоді робити? Скажи, що у нас карантин.

Раптом корабель – велетень рушив з місця, майже виплюнув Краплю у простір. Ще трохи, і вся команда прийшла до тями, зрозумівши, що вони вільні, але знаходяться бозна-де.

– Що ти йому сказала, Крапля?

– Ну як ви й просили. Про карантин. Сказала, що веземо різні варіації інформаційних вірусів. Хто ж знав, що вони такі лякливі до цього.

Перевівши дух від карколомних подій, Жбун доручив Тіні визначити, куди саме вони потрапили, і як швидко вони можуть повернутися ближче до бази.

– У мене для вас погана і добра новина.

– Починай з поганої.

– Нас жбурнуло досить далеко від бази. Потужності Краплі на новий стрибок зараз не вистачить. Треба трохи накопичити енергії.

– А яка тоді добра новина, Тіні?

– Ми знаходимося у самісінькому серці мапи, яку уклав Зяка. Можна відвідати кілька місць.

– Це хороша новина лише для Зяки, – тихенько проговорив Іртин.

– Я все чую, Іртине. Згадай, що в уставі записано бути готовим до будь-якого розвитку подій. Тому пропоную Краплі почати накопичувати енергію, а команді вирішити: де найближчим часом провести розвідку на вимогу Центру. І, може, взяти з собою Зяку на найжахливішу та найкровожерливішу планету.

– Я згоден, – Зяка посміхався.

– Ти – точно навіжений. Командувачу Жбун не шуткував, Зяко.

– Іртине, це чудово. Думаю, що на найжахливішу планету Бібліотека неодмінно мала завітати. Це ідеальне сховище.

– Він точно навіжений.

– Крапля, яка планета на твій погляд відповідає цим вимогам?

– Жерло! – разом сказали Крапля та Зяка.

– Жерло так Жерло, – сказав Жбун. Готуймося.

З ЛИСТА ІРТИНА ДО РОДИЧІВ

Особливо готуватися не було до чого. Планета Жерло була частково покинутим світом через особливий клімат: планета сама вирішувала, як і коли буде день, ніч, тепло, чи холодно. Звичайно, що вона була розумна, і встановити більш-менш

дієвий контакт не вдавалося. Після втрат кількох поселень, які були поглинуті планетою просто так з розваги, мало хто наважувався жити там. А от для контрабандистів, чи якихось пройдисвітів – це була ідеальна місцина.

– Де будемо шукати місцеве населення? – спитала Тіні.

– Воно само нас знайде. Тут є датчики руху. Всі знають, що до них завітали чужинці.

– Чому ж не нападають?

– Командувачу, обережно.

Тіні відштовхнула Жбуна, між ними пролетіла сітка.

– Вони вирішили трохи розважитися та оголосили полювання, – здогадався Іртин. – Треба швидко знайти укриття. Пропоную ту невеличку ущелину або сині кущі.

Жбун був не в захваті від такої ідеї, але відкрита місцевість та перспектива бути схопленим, змусила команду швиденько сповзати у щілину. Жбун думав, що застрягне. Але нічого. Скафандр досить легко проскочив у темний прохід. Ще мить, і він гепнувся на щось тверде. Увімкнувши свій ліхтар на шоломі Жбун озирнувся:

– Тіні, Іртин, Зяка. Де ви?

У відповідь лише тиша. Чутно як краплі води збігають по шолому.

– Звідки тут вода? Її майже немає на цій планеті, – здивувався Жбун.

Вода стрімко прибувала. Жбун не боявся захлинутися. Скафандр повністю його захищав. Потік закривав йому обличчя. Раптом він відчув удар. Скло, яке не могла розбити навіть куля, тріснуло і вода ринула до скафандру. Жбун вже попрощався з життям, йому стало дуже прикро від таких подій. Повітря вже не вистачало. Коли ж повітря знову наповнило його легені, Жбун відкрив очі і побачив, що стоїть посеред дивної зали навколішки. Поряд сидять Тіні та Іртин.

Зяка тримає за руку якусь істоту, яка намагається Зяку вкусити.

– Командувачу, як ви? Тіні, Іртине. Не бійтеся. То все була ілюзія, ідеальна ілюзія страху.

Тіні здригнулася та піднялася на ноги.

– Ще ніколи мені не було так лячно, як у Краплі, яка викинула мене через сварку у відкритий Космос.

Іртин мовчки підвівся.

Зяка все ще тримав істоту, яка була вдягнена у лахміття.

– Знайомтеся, Повелителька страхітливих ілюзій.

– Зяка, вона ж тебе зараз вкусить.

– Не вкусить. Я знаю як її тримати. Де двері, Повелителько?

– Не скажу, мала тварюка. Думаєш, знайшов мене і все, ти виграв?! Нізащо я не скорюся такому, як ти.

– Де двері? – повторив Зяка.

Команда приголомшливо мовчала. Вони не могли повірити, що в такій малій істоті як Зяка, може бути така сила.

– Катуй! Все одно не скажу.

– І не треба, я їх вже бачу. – сказав Зяка та подався десь у бік і зник у гірській породі.

– Мала потворо, – закричала Повелителька та згинула.

Знову Жбун, Іртин та Тіні залишилися самі.

– Може підемо за Зякою. Там вихід. – запропонувала Тіні.

– Проскануймо стіни, Іртине.

– Є пустоти, командувачу.

– Давайте по одному, але тримаймося старим способом через канат.

Перев'язавшись та проговоривши свій девіз «Кращий не означає перший» команда зорельоту наблизилася до стіни...

І опинилася на Краплі.

– Ви повернулися так швидко? – здивувалася крапля. Я навіть ще не встигла накопичити достатньо енергії для стрибка.

– Ми були відсутні не більше ніж пів циклу. Де Зяка? – спитав Краплю Жбун.

– Він не з вами? Залишили його. Що він знову накоїв?

– Нічого такого. Врятував. І зник.

– Зник? Де? на Жерлі?

– Ми нічого не зрозуміли, Крапля. Взагалі нічого. Від самої появи Зяки постійно відбувалася якась нісенітниця.

– Командувачу, може я просканую Жерло?

– Не треба, Краплю. Відчиняй двері. Я бачу Зяку, – закричала Тіні.

З щоденника Тіні

– Тебе, часом, не шукає хтось з рідних? – спитав Зяку Іртин після того, як Крапля накопичила достатньо енергії для стрибка на базу.

– Вони знають де він, – засміялася Крапля.

– Як знають? – зойкнув Зяка?

– Так, як вони про це знають? – спитав Жбун Краплю.

– Довго пояснювати, але його краяни давно чекають на капризулю вдома, просто їх виховання не дозволяє забрати його цієї миті. У них свобода вибору, волі та відповідальності. До певної міри.

– Так ти й тут проявив свій норов! – не витримала Тіні.

«Крапля» раптом замиготіла панеллю.

– Почекайте, – схаменувся механік, який до того просто сидів з відкритим від здивування ротом. – А як ти врятувався з Жерла? Як вижив на планеті без кисню?

– Силою думки, але у мене є запобіжник. Сам його придумав. – з гордістю продемонстрував Зяка на руці той дивний пластир, який був на ньому відтоді як він потрапив на Краплю.

– Так тебе ніхто не кусав?

– Ні. Вибачте.

– Крапля, що ти хотіла сказати. Чому миготіла?

– Просто послухала розмови його земляків, командувачу. Вони хвилюються, але розуміють чому він так зробив. Проте, покарання Зяку таки чекає.

– Яке? Крапля, може мені не повертатися?

– Нічого особливого. Вони хочуть, щоб ти виправив той Світ, який без гармонії.

– Як так і знав. Але що ж поробиш.

– Нічого, Зячку. Тобі вони ще змінили профіль. Ніякого мистецтва. Лише техногенні рішення.

– Що? – Раптом Зяка перетворився на щось кулькоподібне. – Техногенне?

– Тихіше, малюк, – заспокоювала кульку Тіні. – Не забувай, що ми у Космосі. Ти ж не хочеш потім ремонтувати Краплю через свій норов.

– Не хочу, – хлюпнув носом Зяка вже звичайної форми. Я хочу бути творцем слів. Тому і пішов у письменники, бо, кажуть, вони знають про гармонію усе.

– Зяка, подивись на мене, – заговорив до нього Жбун. – Це зараз трохи дивно, коли я говорю це тобі, істоті, сильнішої за усіх нас узятих, але зрозумій, що не кожен письменник, як і не кожний кулінар, який себе так проголосив, знає, що таке гармонія.

– Але ж...

– Ніяких але. Якщо ти хочеш дійсно опанувати те своє ремесло, то гайда з нами. Я тобі знайду стільки завдань, де гармонія – основа усього. Твій вчитель буде тобою задоволений.

– Справді, командувач. Ви мені дозволите залишитися?

– Дозволю.

Коли Зяка заспокоївся, Тіні тихенько спитала Жбуна.

– Щось мені підказує, що ви змусите його шукати гармонію у світі деталей Краплі, укладанням знаряддя, прокладанням шляху та інших подібних речей.

Жбун лише знизив плечима.

– Гармонію можна пізнати у всьому...

З корабельного журналу Краплі

– Не варто заохочувати Зяку залишитися на зорельоті, – раптом почули незнайомий голос позаду себе команда Краплі.

– Не хвилюйтеся. Я з миром. Можна мені проявитися?

– Зробіть ласку, – сказав Жбун таким тоном, ніби кожного дня на його кораблі проявлялися прибульці.

Посередні рубки з'явився гуманоїд середнього зросту, одягнений у довгий хітон. Нічого особливого у тому прибульцеві не було, окрім хвоста, який іноді з'являвся під одягом, та блакитно-сріблястого кольору шкіри.

– Я маю вибачитися, командувачу Жбун. Я трохи спізнився, якби не пан Двочасовий не знаю де б вас усіх знайшов. Як я розумію, Зяка ще не повертався?

– А ви знайомі?

– Ми знайомі, і я маю вибачитися за хлопчиська, командувачу.

– Ви родичі, – здогадалася Тіні.

– Так, пані Тіні. Я йому дядько. І тому мені прикро ще більше. Зяка, взагалі непоганий хлопець. Але трохи запальний. Вирішив сам все виправити. Не послухався старших.

– Що виправити? Ми трохи втомилися від загадок, пане...

– Лиц.

– Пане Лиц.

– Проявися, Зяко. Не чемно ховатися за кріслом пілота.

Трохи помиготівши, Зяка проявився, в руках він тримав книгу.

– Знайшов?

– Знайшов, дядьку Лиц.

– І через це ти спланував усю цю подорож?

– Ну, майже.

– А як би вони постраждали, – тицьнув Лиц у команду Краплі. – Ти про це подумав?

– Дядьку. Я все прорахував. Все. Від знайомства до печери Повелительки.

– Хвилиночку, – Жбун почав щось розуміти. – Так Іртин від початку мав рацію? Все, що відбувалося було сплановано? Абсолютно все? Навіть коли ти нас бісив?

– Вибачте, командувачу. Але мені дуже була потрібна ця книга.

– Чому ти не сказав, що ти з тих, ну ти зрозумів. З надістот.

Зяка зніяковів, як це він робив зазвичай.

– Я хотів бути, як усі. Відчути смак пригод, знайти друзів.

– Як ти міг так довго приховувати своє єство?

– Він його не приховував, – подала голос Крапля. – Він дійсно так виглядає. Інколи. Коли у поганому настрої.

– Не в поганому, а тільки в трохи розлюченому. То було раз, ну може два. – знову заговорив Зяка.

– Крапля, ти з самого початку знала, хто він, і нічого не сказала? – обурилася Тіні.

– Ну то й що. Загрози від нього ніякою, тільки одні плюси.

– Які ж плюси, командувачу? Скажіть Краплі, якщо вона недочула, що Зяка вкрав давню книгу з Бібліотеки неіснуючих книг.

Крапля тихенько тріскотіла, ніби сміялася.

– Тіні, ти сама скажеш, чи знову мені відбиватися від твоїх не дуже кмітливих друзів?

– Так, Тіні, поясни нам усім. – нарешті пробуркотів Жбун.

– Він не крав книги. Вона фактично належить йому.

– Що ти таке кажеш, Тіні, – Жбун почав червоніти. – Книга, якій більше кількох сотень циклів, не може належати цьому маленькому синенькому чоловічку.

Тіні зітхнула.

– Зяка, скільки тобі рочків?

– За яким календарем? – наївно кліпнув очима Зяка.

– За загальним, – крізь зуби промовив Жбун.

– Якщо за загальним, то вісімсот чотири цикли.

Тиша, яка до цього нічого доброго не віщувала, посилилася знову. Команда Краплі, окрім Тіні, ошелешено дивилася на Зяку.

– То це справді твоя книга?

– Це книга про нього, – пояснила Крапля, – а отже, фактично, належить йому.

– Ну, я чекаю пояснень, Зяка.

– Ми усі чекаємо.

Зяка ставав ще блакитнішим від свого звичайного кольору.

– Мені соромно за ті події. Колись, після занять у мене був дуже поганий настрій. Не виходило рівняння простору. Не гармонійне, як казав мій вчитель. Я собі йшов до дому, був дуже розлючений, бо гармонія – не мій найкращий бік. Не знаю як, але подумки сперечаючись, сказав цю формулу, та опинився у тому світі. Мою розлючену постать побачили місцеві, я був не в курсі, що тоді там відбувалася важлива подія. Просто крикнув їм, що гармонія – не найкраща формула життя, геть її. Та й пішов з їхнього світу. Звідки було мені знати, що вони побудують своє суспільство на принципах «геть гармонію» та призначать мені там культ, із зображенням.

– Так ти поцупив книгу, бо там був твій портрет? – здивувався командувач.

– І так, і ні. Там був мій портрет, за яким ви б могли пізнати мене. Крапля точно його б знайшла у базі даних. Ви б почали питати, звідки така дивна схожість. Книга містила неправдиві відомості про мене. Я сказав лише одну фразу. Я був розлючений, а став причиною неправильного розвитку цілого суспільства. Мені дуже соромно за таку безвідповідальність.

– Якщо це тебе трохи заспокоїть, – знову заговорила Крапля, – там була єресь, яка боролася за гармонію.

– Справді? – трохи оживився Зяка.

– Справді.

– Нічого собі пригода, сказала Крапля. – Давно я так не розважалася.

– Нам вже пора, Зяка. – Лиц тримав Зяку за руку своїм хвостом. – Запроси команду до нас у гості.

– Командувачу Жбун, Крапля, Іртин, Тіні. Запрошую вас до нас у гості.

– Ми маємо подумати. Але дякую за запрошення, – чемно відповів Жбун, бо хто знає цих надістот.

Зяка та Лиц розчинилися у повітрі. А на столі, у власній каюті Жбун знайшов «Велику кулінарну книгу ідей»: раритет з раритетів.

– Отже, Бібліотека не написаних книг існує, і малий відчинив туди двері...[5]

[5] За деяким версіями Бібліотека неіснуючих книг має назву «Двері УІВ (у інший вимір)».

Чарівник-мандрівник 1
Фокус Ч-ТВ (Чистий Вимір) 22
Інспектор Віра 29
У полудах бібліотеки нескінченних книг 43

УДК 82-31(477)
Р 69

Романова Ольга. Казки. Вид. 2-е, доповнене. –
Черкаси: Видавець Олександр Третяков, 2021. – 108 с.

Друга книга казок Ольги Романової щедро дарує нам надсвіт надістот, образи і події, виписані авторкою з урахуванням Новітньої конвенції космічних прав видавців. Дивом ці оповідки приземлились на планеті людей. Пошуки подібностей і співпадінь відностно результативні.

Видання «втекло» з Бібліотеки ненаписаних книг і буде корисним...

Літературно-художнє видання
Романова Ольга

Казки

ISBN 978-617-7827-27

© О. Романова, 2021
© Д. Соколенко, обкладинка, ілюстрації, 2021

Ілюстрації, дизайн обкладинки
Дар'я Соколенко
Технічний редактор
Олександр Третяков

Підписано до друку 1.11.2021 р. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Умов. друк. арк. 5,67.
Вид. № 16-21. Тираж 100 прим.

Видавець Олександр Третяков.
Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру видавців
Серія ДК No 4862 від 11.03.2015 р.
Україна, 18001, м. Черкаси, вул. Слави, 1, к. 24
Тел.: (067) 47 01 314
E-mail: book_brama@ukr.net

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	∞	

ГРУ РОЗПОЧАТО

____/____/_____

ГРУ ЗАКІНЧЕНО

____/____/_____